

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
Finanšu katedra

LICENCĒTIE NEBANKU KREDĪTI LATVIJĀ
LICENSED NON-BANKS LOANS IN LATVIA

BAKALaura DARBS

Finanšu menedžmenta bakalaura studiju programma

Autors: Profesionālās bakalaura studiju programmas

Finanšu menedžmenta

Pilna laika klātienē studente

Anita Maščinska

Studenta apliecības Nr.: am11166

Darba vadītājs: Dr.ekon., as. profesors Vilnis Ādamsons

RĪGA 2015

Anotācija

Bakalaura darbā „Licencētie nebanku kredīti Latvijā”, tiek apskatīti nebanku kredītdevēju piedāvātie kredīti Latvijā, to kredītportfelis, kredītu kvalitāte, kopš nebanku kredītdevēju licencēšanas. Latvijā nebanku kreditēšana ir jauns finanšu sektora pakalpojums, un līdz šim brīdim šī nozare nav pilnībā sakārtota, tirgū vēl aizvien pastāvot nelicencētiem nebanku kredītdevējiem.

Bakalaura darba mērķis ir uz teorētiskā materiāla pamata un ietekmējošo faktoru analīzes izstrādāt secinājumus un priekšlikumus nebanku kreditēšanas pilnveidošanai Latvijā.

Lai sasniegtu bakalaura darba mērķi, darba autore ir izpētījusi, kādi nebanku pakalpojumi ir pieejami Latvijā, kāda ir to izsniegto kredītu statistika, ar ko, galvenokārt, atšķiras banku un nebanku kredītdevēju piedāvātie pakalpojumi, kāda ir patērētāju interese par nebanku kredītiem Latvijā un kādas ir attīstības perspektīvas nebanku kredītiem Latvijā.

Bakalaura darbs sastāv no ievada, 3 darba pamatdaļām, secinājumiem un priekšlikumiem. Bakalaura darba apjoms ir 71 lappuse, kas satur 30 attēlus, 10 tabulas un vienu pielikumu.

Atslēgvārdi: SMS kredīts, nebanku kredīti, gada procentu likme, īstermiņa aizdevumi.

Annotation

In bachelor work "Licensed non-bank loans in Latvia", author describes the Latvian non-bank credit lendings, their portfolio, the interest rates and the credit quality since non-bank credit lending licensing. In Latvia non-bank lending services in the financial sector is a new and not fully adjusted-in market there still exist unlicensed non-bank creditors.

The aim of this bachelor work is to develop conclusions and recommendations for improvement of Latvian non-bank lending base do theoretical material and influencing factor analysis.

In order to achieve the aim, the author has studied the types of available non-banking services in Latvia, the statistics of granted loans, the main difference between offered bank and non-bank credit lending services, the consumer interest of non-bank loans and the prospects for development of non-bank loans in Latvia.

Bachelor work consists of introduction, 3 main chapters, conclusions and proposals. Bachelor work consists of 71 pages containing 30 images, 10 tables and one annex.

Keywords: SMS credit, non-bank loans, annual interest rate, short term loans.

Apzīmējumu apraksts

CFI – Citas finanšu institūcijas ;

FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija ;

GPL – Gada procentu likme ;

IKP – Iekšzemes kopprodukts ;

IT – Informācijas tehnoloģijas ;

LNKA – Latvijas nebanku kredītdevēju asociācija ;

PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs .

Saturs

Ievads.....	6
1.Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu vispārējs raksturojums	8
1.1 Nebanku kredītu vēsturiskā un objektīvā nepieciešamība	8
1.1.1 Nebanku kredītēšanas nepieciešamība	10
1.2 Licencēto nebanku kredītdevēju aizdevuma veidi Latvijā.....	12
2.Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu tirgus analīze Latvijā.....	22
2.1 Licencēto nebanku kredītdevēju izsniegto kredītu statistika Latvijā.....	22
2.1.1No jauna izsniegtie licencēto nebanku kredītdevēju kredītu statistika Latvijā	23
2.1.2Licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfelis	27
2.1.3Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu kvalitāte	29
2.1.4 Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu gada procentu likmes	32
2.1.5 Distances kredītu pagarināšanas statistika	36
2.2 Licencēto nebanku kredītdevēju salīdzināšana ar Latvijas komercbankām	36
2.3 Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu nepieciešamība	46
2.4 Sabiedrības ieguvums no licencētajiem nebanku kredītdevējiem Latvijā.....	51
3.Licencēto nebanku kredītu attīstības perspektīvas Latvijā.....	55
3.1 Licencēto nebanku kredītu attīstības prognozes Latvijā.....	55
Secinājumi	60
Priekšlikumi.....	62
Izmantotās literatūras un avotu saraksts	63
Pielikumi.....	68

Ievads

Mūsdienās piedāvāto kredītu klāsts ir krietni attīstījies un pieaudzis, ļaujot patērētājiem izvēlēties savām vajadzībām vispiemērotāko pakalpojumu, izvērtējot sev nepieciešamo summu, aizdevumu veidu, izmantošanas mērķi, aizdevuma nodrošinājumu, atmaksas termiņu, izmantošanas izmaksas utt. Izvērtējot patērētāju vajadzības un situāciju tirgū, kredītdevēji ir spējuši pielāgoties, piedāvājot ar vien jaunus kreditēšanas pakalpojumus. Viens no šāda veida pakalpojumiem ir īstermiņa aizdevumi, ko piedāvā nebanku kredītdevēji.

Finanšu krīzes laikā, kad komercbankas strauji samazināja izsniegto kredītu apjomus, tirgū sāka parādīties nebanku kredītdevēji, sākotnēji piedāvājot īstermiņa aizdevumus, kurus izsniedza neregulēti visiem, kam bija tāda nepieciešamība. Pieaugot grūtībās nonākošo kredītņēmēju skaitam, valsts ieviesa regulējumus nebanku kredītdevēju ierobežošanai, kas ļāva pasargāt patērētājus. Ar laiku nebanku kredītdevēji sāka piedāvāt, jau bankām līdzvērtīgus aizdevumu veidus, kā, piemēram, patēriņa kredītus un hipotekāros kredītus.

Darba autore izvēlējās šo tēmu, jo mūsdienās nebanku kredīti ir plaši izplatīti un kļuvuši par moderniem finanšu sektora pakalpojumiem, galvenokārt, orientējoties uz īstermiņa aizdevumiem un to izsniegšanu interneta tiešsaistē. Ar vien vairāk cilvēku, dod priekšroku izmantot nebanku kredītdevēju pakalpojumus, kas ļauj domāt, ka tie kļūst par nozīmīgu finanšu pakalpojumu patērētāju vidū.

Bakalaura darba mērķis ir uz teorētiskā materiāla pamata un ietekmējošo faktoru analīzes izstrādāt secinājumus un priekšlikumus nebanku kreditēšanas pilnveidošanai Latvijā.

Mērķa sasniegšanai darba autore izvirza šādus uzdevumus:

1. Izpētīt nebanku kreditēšanas pirmsākumus Latvijā;
2. Noskaidrot kādi ir licencēto nebanku kredītdevēju piedāvātie aizdevumu veidi;
3. Izpētīt, kas piedāvā licencētos nebanku kredītus Latvijā;
4. Veikt licencēto nebanku kredītdevēju izsniegto kredītu tirgus analīzi Latvijā;
5. Salīdzināt nebanku kredītdevējus ar Latvijas komercbankām;
6. Noskaidrot sabiedrības nepieciešamību pēc nebanku kredītdevēju pakalpojumiem;
7. Izpētīt sabiedrības ieguvumus no nebanku kredītdevējiem;
8. Izpētīt attīstības perspektīvas nebanku kreditēšanai nākotnē.

Bakalaura darba struktūra. Bakalaura darbs sastāv no ievada, bakalaura darba pamatdaļas, secinājumiem, priekšlikumiem, izmantotās literatūras un avotu saraksta un pielikuma. Bakalaura darba pamatdaļa sastāv no trim nodaļām. Pirmajā nodaļā darba autore

apskata nebanku kredītdevēju piedāvātos kredītus, lai izprastu, kādus pakalpojumus viņi piedāvā. Otrajā nodaļā darba autore veic nebanku kredītu tirgus analīzi Latvijā laika posmā no 2012.gada, kad tika sākta kaut kāda nebanku kredītu uzraudzība līdz 2014.gada pirmajam pusgadam, lai izanalizētu nebanku kredītus. Trešajā nodaļā ir apskatītas nebanku kredītdevēju attīstības iespējas nākotnē, to, kā nebanku kredītdevēji tiek ierobežoti no valsts puses.

Pētījumu metodoloģija. Bakalaura darba sastādīšanai ir izmantotas šādas galvenās mēģījumu metodes:

- 1.Monogrāfiskā pētīšanas metode – nebanku kredītu izpēte, apkopojot informāciju un pamatojoties uz izmantotās literatūras apskatu, raksturojot ne tikai pašreizējās izmaiņas, bet arī laika gaitā notikušās.
- 2.Grafiskā pētīšanas metode - datu grafiskā attēlošana ļauj parādīt nebanku kredītu savstarpējās sakarības esamību.
- 3.Kvantitatīvā izpētes metode – aptauja, par nebanku kredītu izmantošanu Latvijā.
- 4.Matemātiskās un ekonomiskās pētīšanas metodes.

Pētījuma periods. Nebanku kredītēšana Latvijā tiek pētīta, laika posmā no 2012.gada līdz 2014.gada pirmajam pusgadam, no laika, kad nebanku kredītdevējus Latvijā sāka licencēt.

Bakalaura darbā izmantotie literatūras avoti. Bakalaura darba izstrādei tika izmantota mācību literatūra, Latvijas Republikas likumi, MK noteikumi, LU zinātniskie raksti, internetā pieejamās publikācijas. Statistikas dati tika iegūti no PTAC izveidotajiem pārskatiem, kā arī CSP statistikas pārskatiem, FKTK komercbanku ceturkšņu pārskatiem un licencēto nebanku kredītdevēju interneta publikācijām.

1.Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu vispārējs raksturojums

1.1 Nebanku kredītu vēsturiskā un objektīvā nepieciešamība

Nebanku kreditēšanas pakalpojumi ir pieejami visā pasaulē. Vēsturiski nebanku kreditēšana ir radusies Lielbritānijā un katrā valstī, kur darbojas nebanku kredītdevēji, tiem ir atsevišķi darbības noteikumi atbilstoši tās valsts likumdošanai, kur tie sniedz savus pakalpojumus.

Nebanku īstermiņa kredīti Latvijā uzplauka „trekno gadu” laikā, kad lielākā Latvijas patērētāju daļa bija kredībspējīga, un vidējais atalgojums krietni pārsniedza šī brīža vidējo atalgojuma līmeni, kredītdevēji spēja izmantot šo situāciju savā labā, piedāvājot daudz un dažādus kredītus.

Pirmais nebanku īstermiņa aizdevumu pakalpojumu sniedzējs Latvijā parādījās 2007.gadā distances kredītu veidā, ko sāka piedāvāt skandināvu uzņēmums Ferratum.¹ Kopš tā laika Latvijā parādījās aptuveni piecdesmit īstermiņa kredītu devēju uzņēmumi. Ātro kredītu pakalpojumi ātri kļuva pieprasīti cilvēku vidū un tirgū parādījās ar vien jauni dalībnieki. To pastiprināja arī apstākļi, ka tobrīd nebija vēl izstrādāti nozares ierobežojumi un kļūt par nebanku kredītu devēju varēja jebkurš uzņēmums pat ar minimālo pamatkapitālu 2000 Ls (2845,7 EUR) apmērā. Uz doto brīdi situācija ir krietni mainījusies – patērētāji atzīst, ka nebanku kreditēšana ir populārs 21. gadsimta risinājums īstermiņu kredītu iegūšanai, kas ir vienkāršāks un operatīvāks par banku piedāvātajām alternatīvām. Nebanku kredītu tirgus šobrīd ir sakārtots, turklāt nozares uzņēmumi ievieš jaunus pasākumus, lai uzlabotu klientu aizsardzības pasākumus, kā arī uzlabotu savu pakalpojumu sniegšanas kvalitāti.²

Liels solis nebanku nozares sakārtošanā tika veikts 2011.gada novembrī, kad tika ieviesta nozares uzņēmumu licencēšana, ko nosaka *Ministru kabineta noteikumi Nr.245- „Noteikumi par kārtību, kādā izsniedz, pārreģistrē, aptur un anulē speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai un maksā valsts nodevu par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu un pārreģistrāciju, kā arī prasībām kapitālsabiedrībai speciālās atļaujas (licences) saņemšanai.”*³ Licences izsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības centrs. Patērētāju tiesību aizsardzības likumā tika noteikts, ka no 2011. gada 1. novembra kredītus patērētājiem var izsniegt tikai tādi uzņēmumi, kuri saņēmuši Patērētāju tiesību aizsardzības centra izsniegtu speciālo atļauju (licenci). Uzņēmumiem licenci izsniedz uz gadu.

¹Ātro kredītu vēsture - <http://www.zuz.lv/sms-kredits-latvija-isa-vesture-tagadejas-tendences>

² Nebanku kreditēšanas tirgus, nozares pārskats - http://www.slideshare.net/LNKA_LV/nozares-prskatas?ref=http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/nozares-parskats/

³ Ministru kabineta noteikumi Nr.245 - <http://likumi.lv/doc.php?id=228147>

Uzņēmumi, kuri nesaņēma licences, jaunus līgumus slēgt vairs nevarēja, viņi varēja turpināt savu esošo līgumu apkalpošanu. Līdz ar licences ieviešanu, daudzi nebanku kredītu devēji, bijuši spiesti pamest tirgu.

Valsts nodeva par licences izsniegšanu šobrīd ir 71 440 EUR gadā, par parreģistrāciju 14 200 EUR, turklāt licenci var saņemt tikai tādi uzņēmumi, kuru apmaksātais pamatkapitāls nav mazāks par 425 000 EUR. Nebanku kreditēšanas nozarei ir noteikti arī citi ierobežojumi, piemēram, ka uzņēmumiem nav aizdomīgi iegūtu līdzekļu, tiek ievērotas visas Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasības, patērētāju datu aizsardzība, kredītu piešķiršanas uzraudzība u.t.t. Pirms licences un citu stingru noteikumu ieviešanas nebanku kreditēšanas tirgū darbojās aptuveni 50 nebanku kredītu devēju, bet 2014.gada sākumā licences īstermiņa kredīta izsniegšanai bija izņēmumi tikai 18 finanšu tirgus dalībnieki.⁴

2013. gadā darbību sāk Latvijas nebanku kredītdevēju asociācija, kura pārstāv to licencēto nebanku kredītdevēju daļu, kas veido gandrīz 80% no nebanku kredītu tirgus daļas Latvijā, šobrīd tie ir 15 uzņēmumi, kas galvenokārt, orientējas uz īstermiņa aizdevumu izsniegšanu. „Asociācijas misija ir veidot uzticamu, sociāli atbildīgu un uz ilgtermiņa sadarbību vērstu kreditēšanas praksi, ko pozitīvi novērtē patērētāji un tirgu uzraugošās institūcijas, respektējot nebanku finanšu risinājumu sniegtās iespējas ikviena indivīda un sabiedrības brīvībai un nodrošinātai attīstībai.”⁵

2013.gada sākumā uzņēmumi, kas ir Latvijas Nebanku kredītdevēju asociācijas biedri parakstīja Labas prakses standartu, kas paredz veikt pasākumus kredītņēmēju aizsardzībai. Labas prakses standartā ir ietverti jautājumi par kredītu piešķiršanu un to atmaksu, parādu atgūšanu, mārketinga un reklāmas pasākumiem, kā arī sūdzību izskatīšanas kārtība, par ko liecina atpazīstamības zīme uzņēmuma mājaslapā „Atbildīgs aizdevējs”. Jau drīz pēc līguma parakstīšanas 2013.gada februārī, asociācijas biedri vienojās vairs neizsniegt kredītus 18 un 19 gadus veciem jauniešiem, jo šīs nozares uzņēmējiem trūka informācijas, lai spētu pilnvērtīgi novērtēt savu klientu maksātspēju. 2013.gada pavasarī LNKA biedri vienojās savā starpā apmainīties ar savu klientu spēkā esošajām saistībām un parādiem, tā samazinot risku, ka naudu aizņemas personas, kas nespēj segt savas kredītsaistības. Pēc šīs savstarpējās datu apmaiņas ieviešanas, atteikumu skaits palielinājās par 10%. 2013.gada pavasarī LNKA biedri vienojās arī ierobežot soda sankciju apmēru, nosakot, ka tās nedrīkst pārsniegt 100% no parādu summas, kas sevī ietver aizdevuma pamatsummu, kā arī komisijas maksu par tā izsniegšanu. Tajā pašā laikā tika panākta vienošanās par savu klientu līgumu pilnveidošanu,

---

⁴ Nebanku kreditēšanas tirgus, nozares pārskats -http://www.slideshare.net/LNKA_LV/nozares-prskatas?ref=http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/nozares-parskats/

⁵ LNKA mērķi un uzdevumi - <http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/merki-un-uzdevumi/>

skaidri izklāstot informāciju par nokavējuma procentiem un līgumsodiem, ja klients nepilda laikus savas kredīsaistības. 2013.gada augustā stājas spēkā Patērētāju tiesības aizsardzības centra apstiprinātas vadlīnijas atbildīgai mārketinga praksei, kas neļauj veicināt bezatbildīgu kredītu aizņemšanos.

No 2014.gada 1.janvāra uzņēmumiem jāievēro Patērētāju tiesības aizsardzības centra apstiprinātas vadlīnijas, kad nebanku kredītdevējiem daudz stingrāk jāvērtē savu klientu maksātspēja. Jaunie noteikumi nosaka kādu informāciju nebanku kredītdevējiem jāprasa kredītņēmējiem pirms aizdevuma izsniegšanas. Kā arī noteikti principi un darbības, kas nepieciešamas, lai veiktu pienācīgu klientu maksātspējas novērtēšanu. Par pietiekamu, lai izvērtētu patērētāju maksātspēju, tiek atzīta šāda informācija: patērētāja ikmēneša ienākumi, esošo kredīsaistību apjoms mēnesī, kredītvēsture, personiskās izmaksas, patērētāju pazīmes (vecums, nodarbošanās vieds, izglītības līmenis u.c.), papildus ikmēneša ienākumi, to apjoms un saņemšanas biežums. Par patērētāja sniegtās informācijas patiesumu var paļauties, ja kredīta summa nepārsniedz 427 EUR, ikmēneša maksājums nepārsniedz 71 EUR un atmaksāšanas termiņš nepārsniedz gadu. Pārējos gadījumos nebanku kredītdevējiem jāiesniedz Valsts ieņēmumu dienesta, vai Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izziņu, vai arī bankas konta izrakstu.⁶

1.1.1 Nebanku kredītēšanas nepieciešamība

Darba autore uzskata, ka lielākajai Latvijas daļai ir problēmas ar regulāru ienākumu saņemšanu, ka algas bieži netiek izmaksātas laicīgi, un uzkrājumi kā tādi, vispār netiek veidoti, jo līdzekļi knapi pietiek izdzīvošanai, tāpēc īstermiņa aizdevumi daudziem ir glābiņš neparedzētu izdevumu segšanai.

Tirgus un sabiedriskās domas pētījuma centrs SKDS 2013.gada martā veica aptauju visā Latvijā aptaujājot 1003 cilvēkus vecumā no 18 – 74 gadiem.

Aptaujā tika noskaidrots, ka visbiežāk nebanku kredīti tiek ņemti sadzīviskām vajadzībām, piemēram, dažādu rēķinu segšanai, ko izmantojis katrs piektais kredītņēmējs (21%), 17% aizdevums bijis nepieciešams ārstniecisko izdevumu apmaksai, 18% respondentu atzinuši, ka izmantojuši aizdevumu esošo parādsaistību dzēšanai, bet krietni mazāk, tikai 6% respondentu atzinuši, ka kredītu izmantojuši izklaidei, ceļojumiem vai svētkiem.

---

⁶ Nebanku kredītēšanas tirgus, nozares pārskats - http://www.slideshare.net/LNKA_LV/nozares-prskatas?ref=http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/nozares-parskats/

Saskaņā ar SKDS datiem, 11% iedzīvotājiem nepietiek naudas pārtikai, toties 30% atzinuši, ka pārtikai naudas pietiek, bet apģērbu iegāde sagādā finansiālas grūtības. 44% no aptaujātajiem atzina, ka ilgtermiņu preču iegāde, piemēram, televizora vai veļasmašīnas iegāde sagādā finansiālas grūtības. Tikai 12% iedzīvotāji spēj iegādāties ilgtermiņa lietošanai paredzētās preces.

Uz jautājumu vai nebanku kredīti Latvijā būtu jāaizliedz, 76% respondenti pauduši, ka aizliegumu neatbalsta. 32% aptaujāto atzīst, ka nebanku kredīti daudziem iedzīvotājiem ir vienīgā iespēja aizņemties mazas naudas summas. Un 42% respondentu drīzāk piekrīt, ka nebanku kredīti Latvijā būtu jāaizliedz.⁷

Iemesli, kādēļ cilvēki izvēlas īstermiņa aizdevumus, jeb tā sauktos „ātros” kredītus:

1. Bankās aizņemties ir sarežģītāk

Pētījuma centra SKDS aptaujā 52% respondentu atzinuši, ka izmanto ātro kredītu pakalpojumus, jo bankās tas ir diezgan ilgs un sarežģīts process. Darba autore piekrīt šim apgalvojumam, jo ātro kredītu iespējams saņemt 15 minūšu laikā, attālināti no kredītdevēja, bet bankās, lai saņemtu kredītu neesot bankas klientam var tikai klātienē.

2. Ērts saņemšanas veids .

Lai saņemtu kredītu nekur nav jādodas, tehnoloģiju attīstība ir ļāvusi attīstīties arī finanšu pakalpojumiem.

3. Ātrs izsniegšanas veids

Pētījuma centra SKDS aptaujas dati liecina, ka 41% iedzīvotāju izvēlas ātros kredītus, jo tos var saņemt tās pašas dienas laikā, kad kredīts ir pieprasīts.

4. Iespējams aizņemties mazas summas

Bankas ir ieinteresētas uz ilgtermiņa kredītiem un mazākais termiņš patērīna kredītiem ir sākot no 3 mēnešiem, un mazākā summa ir 300 EUR, toties nebanku piedāvātajiem īstermiņa kredītiem ilgākais aizdošanas laiks ir 60 diennaktis.

5. Bankās ir stingrāka maksāspējas izvērtēšana

Bankas daudz stingrāk izvērtē savu potenciālo klientu maksāspēju. Ātrie kredīti ir populāri ar to, ka klientu maksāspēja tiek vērtēta maigāk, nedrīkst aizmirst, ka tagad, kad PTAC ir ieviesis stingrākus noteikumus, kas paredz, ka klientiem pirms kredīta saņemšanas ir jāiesniedz informācija par saviem ikmēneša ienākumiem un izdevumiem, pēc SKDS aptaujas datiem 27% iedzīvotāji, joprojām izvēlas nebanku sniegtos pakalpojumus, jo uzskata, ka bankas viņiem aizdevumu nepiešķirs.⁸

⁷ Kredītu izmantošana - http://financenet.tvnet.lv/viedokli/461115-visbiezak_nebanku_kreditus_izmantoto_sadziviskam_vajadzibam

⁸ Iemesli kādēļ aizņemties ātros kredītus - <http://comparo.lv/aiznemties-atro-kreditu/>

1.2 Licencēto nebanku kredītdevēju aizdevuma veidi Latvijā

O. Kurtizova definējusi kredītu kā brīvo naudas līdzekļu kustību, ko bankas vai uzņēmēji piešķir kredītaņēmējam uz noteiktu laiku par noteiktu atlīdzību.⁹

Pats vārds „kredīts” ir cēlies no latīņu valodas vārda *credare*, kas nozīmē ticēt un uzticēties. Kredīta izsniedzējs, kredītaņēmējam piešķir lietošanas tiesības uz noteiktu naudas summu (finašu kredīts), un kredītaņēmējs uzņemas saistības, šo naudas summu pēc noteikta laika atmaksāt. Par lietošanas tiesību atdošanu, kā kompensācija parasti tiek noteikti procenti.¹⁰

Kredītu attiecības veidojas uz ekonomiska pamata, kad kapitāla aprites neviendabīgums, dod iespēju vienai pusei aizdot brīvos naudas līdzekļus otrai pusei, kurai ir nepieciešamība pēc šiem papildus līdzekļiem. Kredīts ir iespējams tikai tad, kad kreditora intereses sakrīt ar kredītaņēmēja interesēm.

Kredīta attiecības veidojas no trim elementiem – kreditors, naudas aizņēmējs un kredīta kapitāla vērtība.

Kreditors ir tā attiecību puse, kam ir brīvie naudas līdzekļi, lai piešķirtu aizdevumu un saņemtu par to ienākumus. Naudas aizņēmējs ir tā kredīta attiecību puse, kas saņem kredītu un kurai pienākas to atgriezt, apmaksājot ne tikai pamatsummu, bet arī procentus par kredīta izmantošanu. Kredīta kapitāls ir aizņēmējam piešķirtā naudas summa¹¹

1.1. tab. Vispārējs kredīta klasifikācijas pazīmes¹²

Pazīme	Kredīta veidi
Kredīta mērķis	Mērķa kredīts, Bezmērķa kredīts
Kredīta objekts	Preču kredīts, Ražošanas izdevumu kredīts, Naudas kredīts
Kredīta subjekts	Ražošanas kredīts, Lauksaimniecības kredīts, Komerckredīts, Banku kredīts, Starptautisks kredīts.
Kredīta nodrošinājums	Nodrošināts kredīts, Nenodrošināts kredīts, Kredīts ar galvojumu.

⁹ O.Kurtizova. Finances un kredīts, ceturtais papildinātais izdevums, „Biznesa augstskola Turība” SIA, Rīga 2004, 46lpp

¹⁰ turpat

¹¹ O.Kurtizova. Finances un kredīts, piektais papildinātais izdevums, „Biznesa augstskola Turība” SIA, Rīga 2012, 63lpp

¹² O.Kurtizova. Finances un kredīts, piektais papildinātais izdevums, „Biznesa augstskola Turība” SIA, Rīga 2012, 68lpp

Kredīta termiņš	Īstermiņa kredīts , Vidēja termiņa kredīts , Ilgtermiņa kredīts, Beztermiņa kredīts .
Kredīta maksa	Procentu kredīts , Bezprocentu kredīts.
Kredīta apjoms	Liels kredīts, Vidējs kredīts , Mazs kredīts
Izsniegšanas veids	Parasts kredīts , Kredītlīnija, Overdrafts, Atjaunojamā kredītlīnija
Kredīta dzēšanas metode	Kredīti, kas dzēšami pa daļām , Vienā laikā dzēšamie kredīti, noteiktā datumā dzēšamie kredīti

Nebanku kredīti daudziem asociējas tikai ar īstermiņa aizdevumiem, jeb tā sauktajiem „ātrajiem” kredītiem, un sabiedrībā bieži šie vārdi tiek lietoti kā sinonīmi, kaut gan īstenībā tā nemaz nav. „Ātrie” kredīti, jeb distances kredīti ir tikai viens no licencēto nebanku kredītu aizdevuma veidiem. Nebanku kredītdevēji , piedāvā ne tikai distances, bet arī kredītus pret kustamo lietu, patēriņa kredītus, auto kredītus, hipotekāros kredītus, kā arī līzingus.¹³

1. Distances kredīti . (Ātrie, SMS kredīti)

Distances kredīti ir nebanku kreditēšanas sektora īstermiņa aizdevuma veids, ko iespējams aizņemties interneta tiešsaistē, izmantojot datoru vai mobilo telefonu. Dēļ tā vienkāršā iegūšanas veida, tas tiek dēvēts arī par SMS vai *online* kredītu.

Mūsdienās notiek tik strauja tehnoloģiju attīstība, ka ar katru gadu tiek atrasti ar vien jauni veidi kā padarīt cilvēku vajadzības ērtākas un vienkāršākas visdažādākajās jomās, tāpat arī visu nozaru uzņēmumiem ir jāattīstās līdzī tehnoloģijām, lai spētu piesaistīt jaunus klientus. Tāpēc mūsdienu nebanku kredītdevēji ir sapratuši kā piedāvāt savus pakalpojumus visērtāk, piedāvājot aizņemties patērētājiem neizejot no savām dzīvesvietām izmantojot tikai interneta starpniecību.

„Ātrā” kredīta raksturīgās iezīmes :

- Izsniegšanas ātrums ir 10 – 15 minūtes;
- Vienkārši iegūstams (bez ķīlas, galvojuma, dokumentiem);
- Viegla pieteikšanās (izmantojot internetu, sms starpniecību);
- Vidējais atmaksas termiņš 30 dienas, ar pagarināšanas iespējam vēl līdz 30 dienām;

¹³ Ātrie kredīti - <http://compeuro.lv/atрие-krediti/>

- Kredītu apjoms ir no 1 – 1000 EUR atkarībā no kredītdevēju izsniegšanas nosacījumiem;
- Pirmajam kredītam netiek piemērota procentu maksa, tik cik aizņemties, tik arī jāatdod;
- Netiek izvērtēta klienta maksātspēja;

„Ātro” kredītu priekšrocības:

- 1.Kredītu ir iespējams saņemt jebkurā diennakts stundā, atrodoties jebkurā pasaules malā, nosūtot tikai vienu īsziņu, ja kredīts tiek ņemts atkārtoti .
- 2.Kredīta iegūšanai nav nepieciešams interneta pieslēgums, izņemot reģistrācijas brīdi, kas jāizdara, lai saņemtu pirmo kredītu.
- 3.Kredītu iespējams saņemt savā bankas kontā pāris minūšu laikā.
- 4.Iespēja pagarināt kredīta atmaksāšanas termiņu, par atbilstošu samaksu.
- 5.Laicīgi nokārtojot savas parādsaistības ar kredītdevēju, tas palielinās jūsu kredīta limitu, kas ļaus aizņemties lielāku summu .¹⁴

Lai saņemtu „ātro” kredītu patērētājam ir jābūt vecumā no 18 – 75 gadiem, jābūt Latvijas rezidentam vai pilsonim, stabilam ienākumu avotam un aktīvam bankas kontam. Liela daļa šī kredīta veida izsniedzēji piedāvā iespēju iegūt kredītu arī ar īsziņas starpniecību, jeb SMS pieteikumu.¹⁵

2.Auto kredīts .

Auto kredīts bieži tiek salīdzināts un saprasts kā kredīts auto iegādei, vai precīzāk kredīts, kas paredzēts jaunas automašīnas iegādei, bet tad automašīna nav komercķīla un kredītdevēja īpašums. Kredītu automašīnas iegādei vēl mēdz salīdzināt ar auto nomaksu, auto līzingu, un kā patēriņa kredītu automašīnas iegādei , tomēr tie būs parasti banku vai nebanku kreditoru aizdevumi , kura līdzekļi tiks izmantoti noteiktās automašīnas iegādei vai nomaksai. Kredītu auto iegādei iespējams saņemt, gan pie komercbankām, gan pie nebanku kredītdevējiem.

Auto kredīts ir ilgtermiņa aizdevuma veids, kurš tiek nodrošināts ar auto ķīlu, un to izsniedz tikai nebanku sektora kredītdevēji, tā atmaksas termiņš ir līdz 6gadiem. Aizdevuma summa sastāda līdz 90% no automašīnas tā brīža tirgus vērtības. Šo aizdevumu var izmantot savām personīgajām vajadzībām, un auto šajā gadījumā kalpo par garantiju, tam, ja klients

¹⁴ SMS kredīti - <http://compeuro.lv/sms-kredits/>

¹⁵ Ātrie kredīti - <http://compeuro.lv/atvie-kredit/>

nespēs segt savas kredītsaistības, kreditors būs tiesīgs klientam šo auto atņemt un padarīt par savu īpašumu, tādējādi kompensējot savus zaudējumus.

Auto kredīta priekšrocības:

- Auto kredīts ir izdevīgs, gan kredītdevējam, gan kredītņēmējam. Kredītdevējs var justies droši par saviem izsniegtajiem līdzekļiem, jo, ja kredītņēmējs nebūs spējīgs segt savas saistības, kredītdevējs ir tiesīgs atņemt kredītņēmējam automašīnu. Toties kredītņēmējs var saņemt aizdevumu līdz pat 90% no automašīnas tā brīža tirgus vērtības, un ir tiesīgs to joprojām lietot savā īpašumā.
- Augstāka mašīnas tirgus vērtība, ļaus saņemt lielāku aizdevumu, tomēr katram auto kredīta izsniedzējam ir noteikts maksimālais kredīta izsniegšanas apmērs, un tas ir no 3 500 EUR līdz 20 000 EUR, atkarīgs no katra kreditora.
- Pieteikums aizdevuma izsniegšanai tiek izskatīts vidēji 30 – 120 minūšu laikā, un aizdevums tiek izsniegts vienas dienas laikā.
- Pieteikšanās aizdevumam iespējama, gan internetā, gan klātienē.
- Klientam ir iespēja saņemt aizdevumu arī ar sliktu kredītvēsturi, jo auto kīla ir garantija kredīta atmaksai.

Auto kredīta saņemšanas priekšnoteikumi.

Potenciālajam klientam:

- Jābūt sasniegušam 18 gadu vecumu;
- Jābūt Latvijas rezidentam;
- Jābūt ieķīlātās automašīnas īpašniekam (automašīnai jābūt reģistrētai uz personas vārda, kas vēlas saņemt kredītu);

Ieķīlājamai automašīnai jābūt :

- Jaunākai par 20 gadiem;
- Automašīnai jābūt izietai tehniskajai apskatei;
- Automašīnai jābūt apdrošinātai ar OCTA, ja tās tirgus vērtība pārsniedz 50 000 EUR, tad automašīnai jābūt apdrošinātai arī ar KASKO;
- Automašīna nedrīkst būt iesaistītas citās kredītsaistībās;
- Jābūt reģistrētai CSSD kā komercķīlai, jeb kā kreditora īpašums.¹⁶

3.Patēriņa kredīts .

---

¹⁶Auto kredīts - <http://compeuro.lv/auto-kredits/>

Patēriņa kredīts pēc būtības ir īstermiņa vai vidēja termiņa aizdevums(līdz 5.gadiem), kuru izsniedz nelielās summās privātpersonām to individuālo vajadzību apmierināšanai.¹⁷

Patēriņa kredīts ir viens no privātpersonu kreditēšanas veidiem. Patēriņa kredītu izsniedz gan banku, gan nebanku sektora dalībnieki. Patēriņu kredīts parasti tiek ņemts, lai iegādātos kādu preci vai pakalpojumu. Patēriņa kredīts ir viens no populārākajiem aizdevumu veidiem, jo tā izlietojuma mērķis var būt jebkāds, atkarībā no patērētāja vēlmēm, piemēram, jauns televizors, jauna mašīna, ceļojums, kursu apmaksā, ko vien sirds vēlas, un pats svarīgākais, ka kredīta mērķis aizdevējam nav jāatklāj. Viens no šī aizdevuma lielākajiem plusiem ir fakts, ka, lai to iegūtu nav nepieciešams nodrošinājums -ķīla vai galvojums.

Lai noformētu patēriņu kredītu nepieciešama kredītņēmēja pase, ienākumu apliecinājoši dokumenti, un citi dokumenti pēc kredītdevēja pieprasījuma.

- Kredīta summas apmērs – no 50 līdz 10 000 EUR ;
- Kredīta atmaksas termiņš – no 14 līdz 60 mēnešiem;
- Kredīta procentu likmes – no 0,06% - 713% gadā , kas visu atmaksas laiku netiek mainītas;
- Kredīta iegūšana – gan klātienē, gan internetā .

Noteikti jāpiemin, ka nebanku „ātrie” kredīti, nav tas pats, kas nebanku patēriņa kredīti, jo patēriņu kredīts ir nopietns aizdevums, kas paredz svarīgus priekšnoteikumus, lai vispār šis kredīts tiktu izsniegts. Šie noteikumi pirms kredīta izsniegšanas ļauj būtiski samazināt kredītdevēju finansiālos riskus, tādējādi ir iespējams saņemt lielākas aizdevuma summas ar mazākiem ikmēneša procentu maksājumiem.

Patēriņa kredīta piešķiršanas noteikumi :

- Personai ir jābūt sasniegušai 21 gadu vecumu;
- Tiek vērtēta klienta maksātspēja, klienta ikmēneša ienākumu regularitāte , to apmērs, lai tie spētu segt aizdevumu ikmēneša maksājumus. Parasti tiek vērtēts klienta finansiālais stāvoklis par pēdējiem trim mēnešiem. Pēc klienta kredītspējas izvērtēšanas, kredītdevēji parasti paši piedāvā klienta ienākumiem atbilstošu aizdevuma summu un atmaksas termiņu, jo parasti klienti vēlas lielāku aizdevuma summu nekā viņu finansiālais stāvoklis to atļauj. Svarīgi pieminēt ir, ka kredītspējas izvērtēšanā tiek vērtēti ne tikai ienākumi, bet arī ikmēneša izdevumi, un izdevumu summa nedrīkst pārsniegt 20-40% no ikmēneša ienākumiem.

---

¹⁷ Marina Kudinska , Kreditēšana , Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs,2008 – 16lpp

- Tiek izvērtēta arī klienta kredītvēsture. Ja klientam ir slikta kredītvēsture un spēkā esošas parādsaistības, kam ir regulāri kavēti maksājumi, tas ir diezgan pamatots iemesls aizdevumu atteikumam.
- Tiek izskatītas arī līdzšinējā sadarbības ar kredītdevēju, vai ir bijušas jau kādas saistības ar šo kreditoru un kādas tās ir bijušas.¹⁸

4.Hipotekārais kredīts.

Hipotekārais kredīts ir ilgtermiņa aizdevuma vieds, kam par nodrošinājumu tiek izmantota Zemesgrāmatā ierakstīta nekustamā īpašuma ķīla(hipotēka), atbilstoši Civillikuma noteikumiem.¹⁹ Šo aizdevumu parasti izmanto mājokļa iegādei, remontam, būvniecībai vai labiekārtošanai.

Mūsdienās hipotekāro kredītu izsniedz gan banku, gan nebanku sektora dalībnieki. Pie banku kreditētājiem ir salīdzinoši zemākas procentu likmes, bet pie nebanku kreditoriem ir vieglāk un ātrāk noformēt šo aizdevumu.

Hipotekārā kredīta raksturojošās pazīmes:

- Par aizdevuma nodrošinājumu tiek izmantota nekustamā īpašuma ķīla;
- Maksimālā aizdevuma summa var būt no 50 – 85% no nekustamā īpašuma tirgus vērtības;
- Maksimālais atmaksas termiņš ir no 15-40 gadiem, atkarībā no kredītdevēja nosacījumiem;
- Pirmās iemaksas apmērs var būt no 10 – 30 % no īpašuma tirgus vērtības ;
- Iespējams saņemt hipotekārā kredīta brīvdienas, kuru laikā aizņēmējam jāmaksā tikai kredīta procenti, bet, lai saņemtu šīs brīvdienas jābūt nopietnam pamatojumam;
- Aizdevumu iespējams saņemt ne tikai valsts valūtā, bet arī citās valūtās, kā, piemēram, USD .

Hipotekārā kredīta piešķiršanas noteikumi :

- Patērētājam, kurš vēlas saņemt hipotekāro kredītu ir nepieciešami stabili un regulāri ienākumi, kuru apmēram ir jābūt tik lielam, lai nepārsniegtu 40% no kredīta ikmēneša maksājumiem. Ja patērētāja maksātspēja nebūs pietiekīga , hipotekāro kredītu iespējams nokārtot uz divām personām, dodot iespēju saņemt

¹⁸ Patēriņa kredīts - <http://compeuro.lv/paterina-kredits/>

¹⁹ Marina Kudinska , Kredītēšana , Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs,2008 – 18.lpp

izdevīgākus kredīta nosacījumus. Tādā gadījumā kredīta ņēmējs kļūst par nekustamā īpašuma īpašnieku, bet otra persona kļūst par galvotāju, jeb līdzzaizņēmēju.

- Kredītvēsture- patērētājam, kurš vēlas saņemt hipotekāro kredītu noteikti nedrīkst būt sabojāta kredītvēsture, kas iekļauj sevī kavētus maksājumus vai nenokārtotas saistības, kas būtiski ietekmēs kredīdevēja lēmumu par kredīta izsniegšanu.
- Kredītdevējs noteikti izvērtēs kredīta mērķi, vai tas tiks izlietots mājoklim, kurā patērētājs dzīvos, vai kredīts tiks izmantots kā ieguldījums mājā.
- Tiek rūpīgi novērtēts kredīta nodrošinājums, jeb nekustamais īpašums, tā kvalitāte un likviditāte, jo labākā kārtībā būs patērētāja nekustamais īpašums, jo labākus nosacījumus aizdevējs varēs piedāvāt kredītņēmējam.

Papildus izdevumi hipotekārā kredīta noformēšanai :

- Nekustamā īpašuma novērtēšana;
- Notāra pakalpojumi;
- Īpašumu apdrošināšana;
- Hipotēkas reģistrēšana zemes grāmatā;
- Īpašuma pārreģistrēšana, ja īpašums tiek iegādāts;
- Kreditora komisijas maksa par kredīta noformēšanu un izsniegšanu.²⁰

5.Līzings

Līzings ir uzņēmējdarbības veids, kas vērsts uz brīvo vai piesaistīto naudas līdzekļu ieguldīšanu mantā, kuru iegādājās fiziskām vai juridiskām personām pēc viņu lūguma, un uz noteiktu laiku to nodod tām lietošanā saskaņā ar līgumu.²¹

Līzings iedalās:

- Finanšu līzings – līzings devējs pēc klienta pasūtījuma, pērk līzings objektu un dod iespēju lietot līzings objektu klientam (piemēram, ražošanas līdzekļus), lēnām atmaksājot aizņēmumu.
- Operatīvais līzings, jeb noma – dod iespēju līzings ņēmējam izmantot līzings objektu uz noteiktu laiku, maksājot ikmēneša maksājumus. Līzings periodam beidzoties, objekts paliek līzings kompānijas īpašumā.²²

²⁰ Hipotekārais kredīts - <http://compeuro.lv/hipotekarais-kredits/>

²¹ Z. Dzintare, Banku grāmatvedība, „Biznesa augstskola Turība”, SIA, Rīga, 1999, 92lpp

²² Z. Dzintare, Banku grāmatvedība, „Biznesa augstskola Turība”, SIA, Rīga, 1999, 93lpp

Finanšu līzings termiņa beigās līzings objekts automātiski pāriet līzings ņēmēja īpašumā. Īpašumtiesību pārēja var notikt arī agrāk, ja laikus tiek samaksāta visa līgumā paredzētā summa.

Operatīvā līzings gadījumā īpašumtiesību pāriešana nav paredzēta, tomēr līzings ņēmējam pastāv iespēja izpirkt nomāto objektu par tā atlikušo vērtību.²³

Visvairāk Latvijā 2014.gadā patērētāji izmantoja finanšu līzings pakalpojumus 79%, un tikai 21% tika izmantoti operatīvā līzings pakalpojumi. Visvairāk līzings pakalpojumus patērētāji izmantojuši automašīnu iegādei 48% no visiem iespējamajiem līzings objektiem, un 20% komerctransporta iegādei un 26% izmantojuši iekārtu iegādei.²⁴ Tā kā visvairāk līzings pakalpojumi tiek izmantoti automašīnu iegādei, tālāk, darba autore veiks skaidrāku auto līzings apskatu.

Auto līzings tiek saukts arī par auto kredītu, aizdevumu auto iegādei, automašīnas nomaksu, un kā patēriņa kredīts automašīna iegādei. Auto līzings finanšu pakalpojumus sniedz gan banku, gan nebanku kreditori, kad kreditori izsniedz fiziskām un juridiskām personām kredītu lietotas vai jaunas automašīnas iegādei.

Auto līzings nosacījumi:

- Līzings aizdevuma summa ir no 700 – 15 000 EUR;
- Līzings aizdevuma termiņš ir no 3 mēnešiem līdz 6 gadiem;
- Nepieciešama 10% pirmā iemaksa no auto tā brīža tirgus vērtības;
- Līzings procentu likme tiek piemērota, ņemot vērā pirmo iemaksu, līzings summu un termiņu, kā arī personas kredīspēju un kredītvēsturi;
- maksimālais līzings objekta vecums līzings termiņa beigās - nepārsniedz 15 gadus;

Auto līzings saņemšanas noteikumi:

- Klientam jābūt sasniegušam 18. gadu vecumu;
- Klientam jābūt deklarētai dzīvesvietai Latvijā;
- Klientam jābūt aktīvam bankas kontam, kādā no Latvijas komercbankām;
- Klientam jābūt pozitīvai kredītvēsturei;
- Klientam jābūt regulāriem ikmēneša ienākumiem un oficiālai darba vietai.²⁵

6.Kredīts pret kustamu ķīlu, jeb lombards

²³ I.Briede, Banku finanšu pakalpojumi, „Biznesa augstskola Turība”, SIA, Rīga, 2004, 73 lpp

²⁴ Latvijas līzings statistika - <http://www.llda.lv/lv/par-asociaciju/statistika.html>

²⁵ Līzings - <http://compeuro.lv/lizings/>

Lombards ir patēriņa kredīts pret patēriņa kredītu ķīlu. Ja cilvēkam ir steidzīgi vajadzīgi naudas līdzekļi, viņam ir iespējams lombardā iekļāt kādu vērtīgu priekšmetu (rotaslietas, kažokādas, datoru, telefonu), un saņemt tūlītēju samaksu. Lombardos parasti ir augsta procentu likme, un zems ķīlas novērtējums. Ja laikā (saskaņā ar noslēgto līgumu) ķīla netiek izpirkta, lombards mēģina realizēt ķīlu, lai atgūtu aizdotos līdzekļus.²⁶

Mūsdienās lombardi vairs nepiedāvā tikai kredītus pret kustamu ķīlu, tagad tie izsniedz arī īstermiņa aizdevumus bez ķīlas nodrošinājuma, kā arī kredītus pret nekustamo īpašumu.

Licencētie nebanku kredītdevēji Latvijā

2015.gada maijā Latvijas Republikā darbojas 55 licencēti nebanku patērētāju kredīšanas pakalpojumu sniedzēji. No tiem 12 sabiedrības sniedz hipotekārā kredīta pakalpojumus, 14 sabiedrības sniedz līzingu pakalpojumus un citus ar transportlīdzekļu nodrošinājumu saistītus kredītus, 17 uzņēmumi sniedz patēriņa kredīta pakalpojumus, 16 uzņēmumi sniedz distancēšanās kredītus, jeb tā sauktos ātros kredītus kā arī 21 sabiedrība izsniedz kredītus pret kustamas lietas ķīlu.

1.2 tabula. Licencētie nebanku kredītētāji sniegto pakalpojumu veidu dalījumā ²⁷

Hipotekārā kredīšana	Līzings, auto komercķīla	Patēriņa kredīšana	Ātrie kredīti	Kredīts pret ķīlu
1.AS „Moda Kapitāls”	1.SIA „InCREDIT GROUP”	1.AS „Moda Kapitāls”	1.SIA „SOHO Group”	1.AS „Moda Kapitāls”
2.AS „West Kredit”	2.SIA „Swedbank Līzings”	2.SIA „Aizdevums.lv”	2.AS "4finance"	2.SIA „Rīgas pilsētas lombards”
3.AS „LATEKO LĪZINGS”	3.SIA „UniCredit Leasing”	3.SIA „InCREDIT GROUP”	3.SIA "VIA SMS"	3.SIA "E LATS"
4.SIA „FZ CAPITAL”	4.SIA "DNB līzings"	4.SIA "E LATS"	4.SIA „MD Investīcijas”	4.SIA „OZERINGS GRUPA”
5.SIA „Grand Credit”	5.SIA „Nordea Finance Latvia”	5.AS „West Kredit”	5.SIA „Delta Capital”	5.SIA "Ātrā finanšu palīdzība "Avots"”

²⁶ O.Kurtizova. Finances un kredīts, piektais papildinātais izdevums, „Biznesa augstskola Turība” SIA, Rīga 2012, 69 lpp

²⁷ Kapitālsabiedrības, kuras saņēmušas speciālo atļauju (licenci) patērētāju kredīšanas pakalpojumu sniegšanai - <http://www.ptac.gov.lv/lv/table/kapitalsabiedrības-kuras-sanemu-licenci-pateretaju-krediteanas-pakalpojumu-sniegsanai>

6.SIA „Ātrais Kredīts”	6.SIA „LKB Līzings”	6.AS „LATEKO LĪZINGS”	6.SIA "E LATS"	6.SIA „ExpressCredit”
7.SIA "Money Express Credit"	7.SIA „SEB līzings”	7.SIA „ExpressCredit”	7.SIA „FERRATUM LATVIA”	7."FRESH CASH LATVIJA LTD"
8.SIA „LAFIKO.LV”	8.SIA "Money Express Credit"	8.SIA „NORDIC FINANCE”	8.SIA „Open Credit”	8.AS „UNIONS”
9.SIA „FINANŠU INVESTĪCIJAS”	9.SIA „BEST LĪZINGS”	9.SIA „Grand Credit”	9.SIA „Finanza”	9.AS „Liepājas lombards”
10.SIA „Baltic Finance Fund”	10.SIA „DSA INVEST”	10.SIA „FZ CAPITAL”	10.SIA „Greencredit”	10.Akciju sabiedrība lombards "Dagne"
11.SIA „LATVIJAS HIPOTĒKA”	11.SIA „VITA CREDIT”	11.SIA „Ātrais Kredīts”	11.AS „MiniCredit”	11.SIA „Ātrais Kredīts”
12.AS "Mintos"	12.SIA „NORD līzings”	12.Akciju sabiedrība „ORBĪTA”	12.SIA „Ātrais Kredīts”	12.SIA "Money Express Credit"
	13.SIA „Citadele līzings un faktoring”	13.SIA „LAFIKO.LV”	13.SIA „MCB Finance Latvia”	13.Akciju sabiedrība „ORBĪTA”
	14.AS „mogo”	14.SIA „DSA INVEST”	14.SIA „FINANŠU INVESTĪCIJAS”	14.SIA „DSA INVEST”
		15.SIA „Baltic Finance Fund”	15.SIA „Totem Finansu Sistēma”	15.AS „GARANTS PLUS”
		16.SIA „EXTRA CREDIT”	16.SIA „ONDO”	16.SIA "Finansu grupa Latvijas Lombardi"
		17.SIA „Cofi līzings”		17.AS „MARGERDS”
				18.SIA "Laredo 5"
				19.SIA „HAVER INVEST”

2.Licencēto nebanku kredīteveju kredītu tirgus analīze Latvijā

2.1 Licencēto nebanku kredītdevēju izsniegto kredītu statistika Latvijā

Kā jau darba autore iepriekš minēja, nebanku kredītēšanas nozarē ieviesa būtiskas izmaiņas tikai 2011.gada novembrī, kad nebanku kredītdevējiem, lai turpinātu savu darbību bija nepieciešams iegādāties licenci, ko izsniedz PTAC, ja uzņēmums atbilst tā izvirzītajām prasībām, lai kļūtu par nebanku kredītdevēju. Tāpēc kredītēšanas nozares statistika tika apkopota tikai no 2012.gada.

2.1 tab. Licencēto nebanku kredītdevēju skaits no 2012.- 2015.gada maijam.²⁸

Gads	Skaits
2012	55
2013	53
2014	55
2015	55

Apskatot 2.1 tabulu var redzēt, ka nebanku kredītdevēju skaits līdz šim brīdim ir visus gadus bijis virs piecdesmit, kas liecina, ka cilvēki tik tiešām izmanto nebanku kredītdevēju sniegtos pakalpojumus. 2014.gadā licencētajiem nebanku kredītdevējiem pievienojās SIA „Ondo”, SIA „Totem Finanšu Sistēma”, kas sniedz „ātro kredītu” pakalpojumus, kā arī AS „Mintos”, kas specializējas hipotekāro kredītu izsniegšanā.

2.2 tab. Licencēto nebanku kredītdevēju sniegto pakalpojumu skaits no 2012 – 2015.gada maijam.²⁹

	2012	2013	2014	2015
Hipotekārā kredītēšana	9	12	13	12
Līzings, Noma, Auto komercķīla	16	14	14	14
Patēriņa kredītēšana	16	15	14	17
Distances kredīti („Ātrie kredīti)	18	18	18	16
Kredīts pret ķīlu	18	19	20	19

2.2 tabulā ir redzams Licencēto nebanku kredītdevēju sniegto pakalpojumu skaits. Kā redzams kopš 2012. gada, kredītdevēji, kas piedāvā hipotekāros kredītus skaits ir audzis, līzinga pakalpojumu sniedzēju un auto komercķīlas pakalpojumu sniedzēju skaits ir

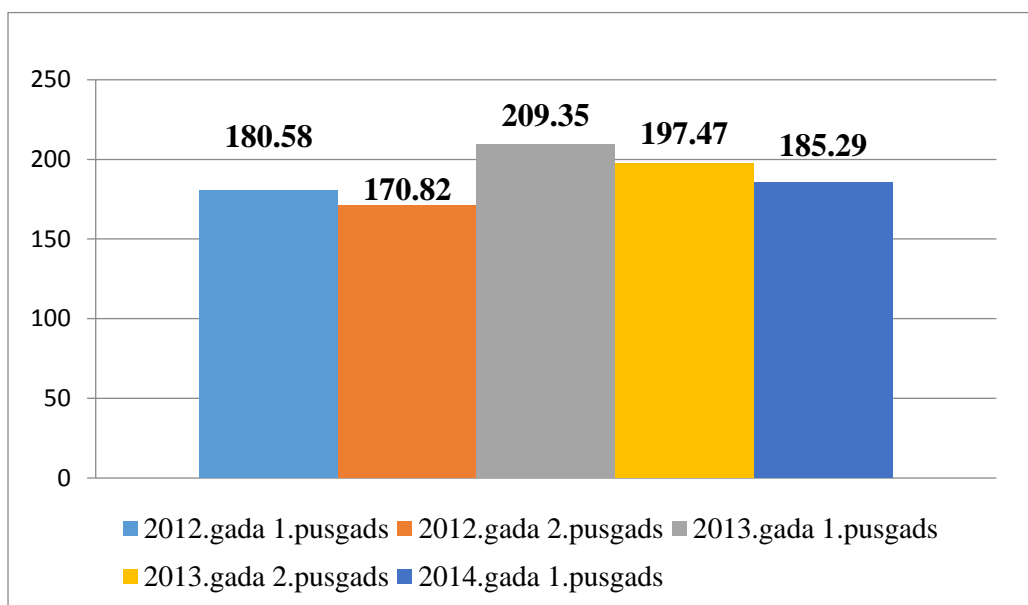
²⁸ Publiskie pārskati un statistika - <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiskie-parskati-un-statistika>

²⁹ turpat

samazinājies, kad 2013.gadā savu licenci nepārreģistrēja SIA „Hipolīzings”. Patēriņa kreditēšanā ir vērojama pakalpojumu sniegšanas samazināšanās un pēc tam atkal palielināšanās, jo 2014.gadā patēriņa kredītus pārtrauca izsniegt SIA „NORD līzings un AS „Lombards Dagne” , bet uzsāka SIA „VITA CREDIT”. Distances kreditēšanā vērojams kritums uz 2015.gada sākumu, jo savu darbību distances kreditēšanā pārtauca SIA “NORD Līzings”. Kredīts pret ķīlu, jeb lombarda kredīti visus gadus ir bijuši stabili, īpaši nesvārstoties, 2014. gada otrajā pusē kredītus pret kustamas lietas ķīlu uzsāka SIA „VITA Credit”. Daudzas izmaiņas ir saistītas ar esošo nebanku tirgus dalībnieku lēmumiem palielināt vai samazināt klientiem piedāvātos kreditēšanas pakalpojumus.

2.1.1 No jauna izsniegtie licencēto nebanku kredītdevēju kredītu statistika

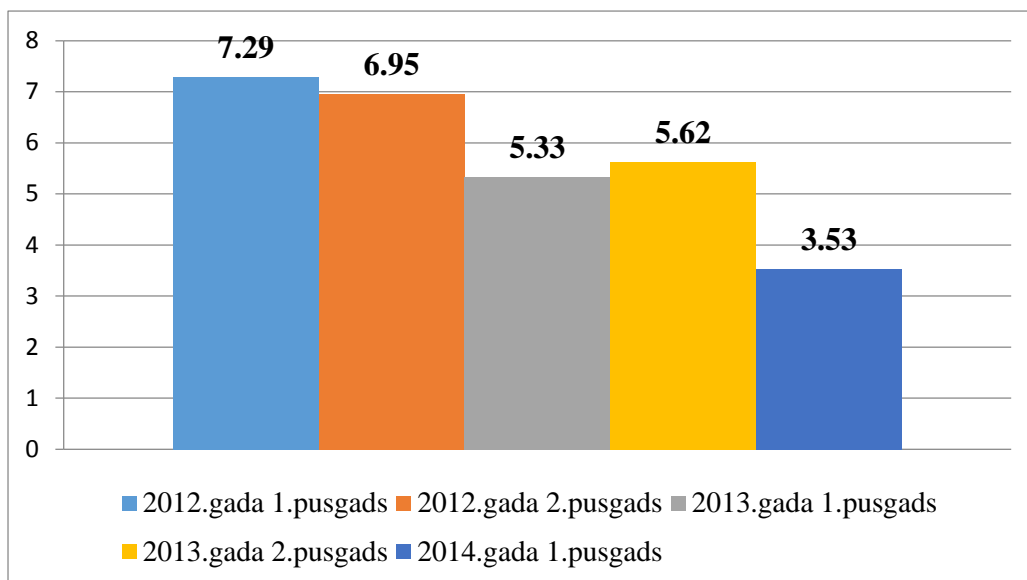
Latvijā

2.1.att. Licencēto nebanku sektora no jauna izsniegto kredītu apjoms (milj.EUR)³⁰

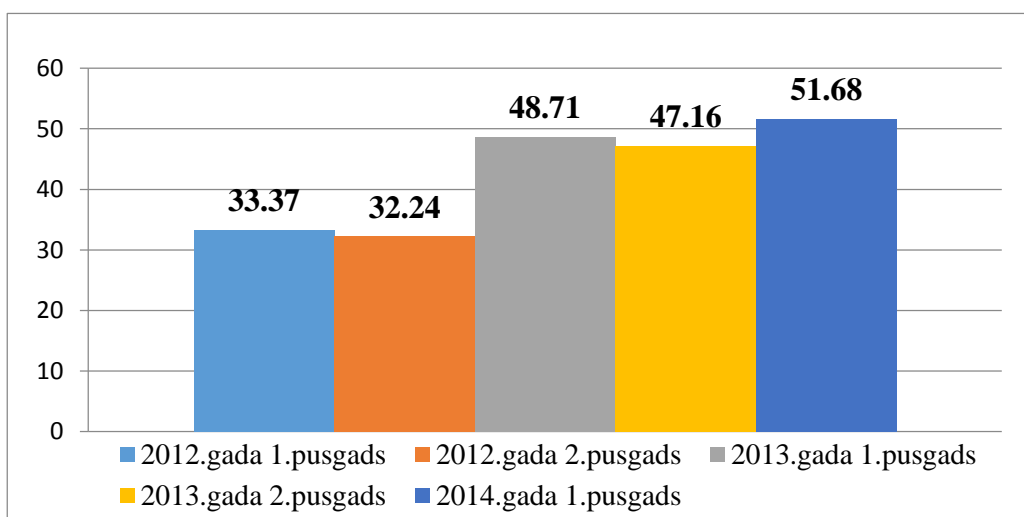
2.1.att. var redzēt licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegtos kredītus, pēc kā var redzēt, ka visvairāk nebanku kredītus cilvēki ir izmantojuši 2013.gadā, it sevišķi pirmajā pusgadā, kas ir izskaidrojams ar no jauna izsniegto distances kredītu un no jauna izsniegto kredītu pret kustamu ķīlu pieaugumu 2013.gada pirmajā pusgadā, (skatīt arī 2.5 un 2.6 attēlu), 2013.gadā sasniedzot 406,82 miljonus eiro . Salīdzinot 2012.gada pirmo pusgadu ar 2013.gada pirmo pusgadu no jauna izsniegto kredītu skaits ir audzis par 13,74%(28,77milj.EUR) , savukārt salīdzinot 2013.gada pirmo pusgadu ar 2014.gada pirmo pusgadu no jauna izsniegto kredītu apjoms ir samazinājies par 11.50%(24,06milj.EUR).

³⁰ Statistika par nebanku finanšu pakalpojumu sektoru - <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiskie-parskati-un-statistika>

2.2.att. Licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegto hipotekāro kredītu apjoms(milj.EUR)³¹

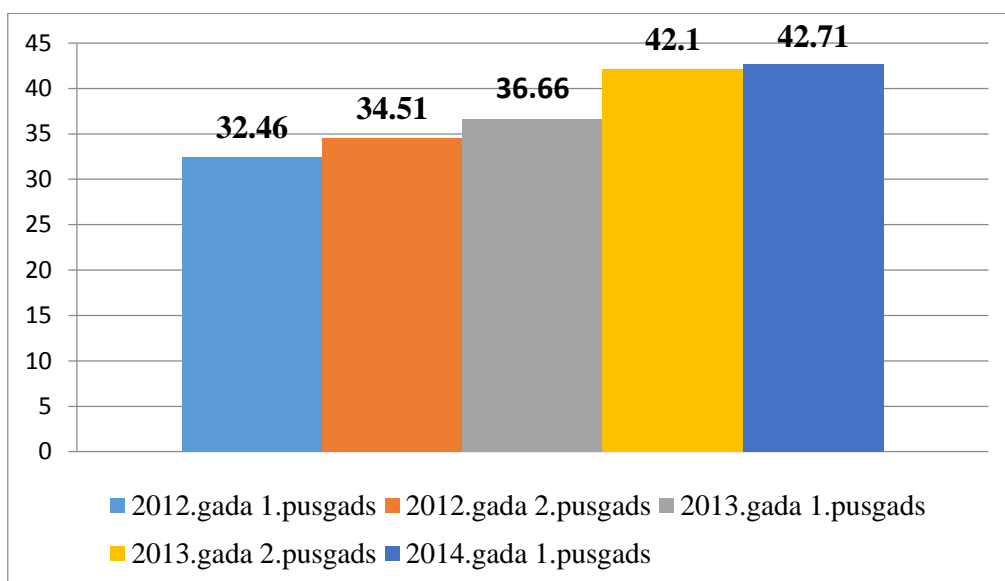
Kopš 2012.gada 1.pusgada 2.2 attēlā var redzēt, ka no jauna izsniegto hipotekāro kredītu skaits ir krietni sarucis no 7,29 miljoniem eiro 2012.gada pirmajā pusgadā līdz 3,53 miljoniem eiro 2014.gada pirmajam pusgamam. No jauna izsniegtais hipotekāro kredītu skaits kopš 2012.gada pirmā pusgada līdz 2014.gada pirmajam pusgamam ir samazinājies vairāk par pusi 51,58% (3,76milj.EUR) . Darba autore uzskata, ka tas ir saistīts ar krīzes radītajām sekām, kad komercbankas ieviesa stingrākus noteikumus klientu maksāspējas izvērtēšanai, un hipotekāro kredītu pieejamību padarīja sarežģītāku, kā rezultātā pieauga nebanku sektoru hipotekārās kredītēšanas pieaugums, jo nebanku kredītdevēji neizvērtēja savu klientu maksāspēju tik rūpīgi, kā to piekopa komercbankas.

2.3.att. Licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegtie Līzings, Nomas, Auto komercķīlu apjoms(milj.EUR)

³¹ Statistika par nebanku finanšu pakalpojumu sektoru - <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiskie-parskati-un-statistika>

2.3 attēlā var redzēt licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegto līzingu, nomas un auto kā komercķīlas izsniegšanas apjomu, no kā var secināt, ka līzingu, nomas un auto kā komercķīlas no jauna izsniegto kredītu apjoms kopš 2012.gada pirmā pusgada līdz 2014.gada pirmajam pusgadam ir krietni audzis, pat neskatoties uz to, ka 2012 un 2013.gada otrajos pusgados ir vērojams neliels izsniegšanas apjoma samazinājums. Salīdzinot 2012.gada pirmo pusgadu, ar 2013.gada pirmo pusgadu jau ir vērojams liels apjoma pieaugums par 45,97%(15,34milj.EUR) , un salīdzot ar 2014.gada pirmo pusgadu no jauna izsniegtais apjoma pieaugums ir 54,87%(18.31milj.EUR)

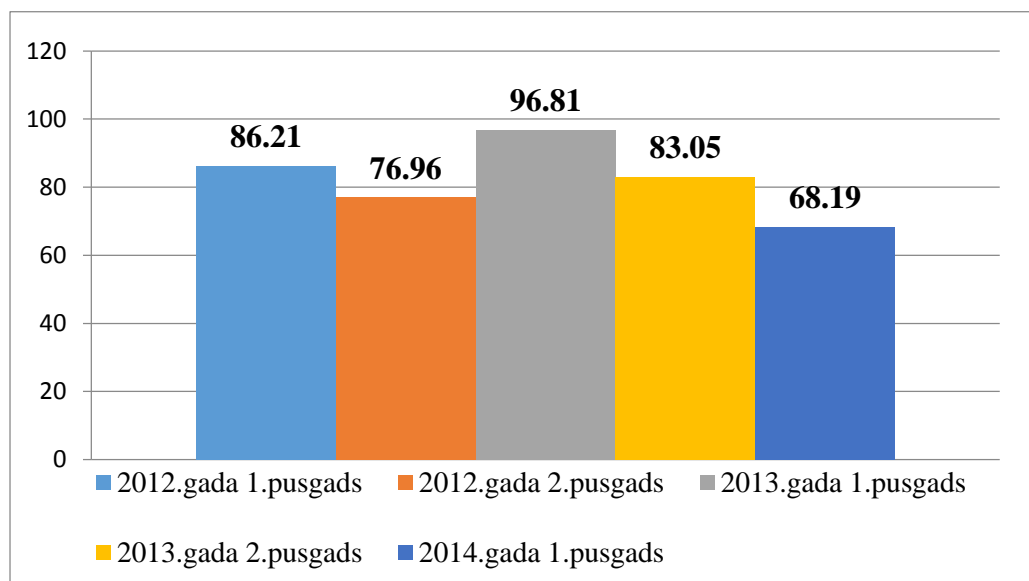

2.4.att. Licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegtie patēriņa kredīti.(milj.EUR)³²

2.4 attēlā ir redzams licencēto nebanku kredītdevēju izsniegtie patēriņa kredīti no 2012.gada pirmā pusgada līdz 2014.gada pirmajam pusgadam, pēc kā var secināt, ka kopš 2012.gada pirmā pusgada nebanku patēriņa kredītu izsniegšanas apjoms ir tikai pieaudzis pilnīgi visos pusgados no 2012.gada pirmā pusgada 32,46 miljoniem eiro līdz 2014.gada pirmajam pusgadam 42,71 miljoniem eiro. Kāpums salīdzinot ar 2012.gada pirmo pusgadu un 2014.gada pirmo pusgadu, nebanku kredītdevēju no jauna izsniegto patēriņu kredītiem ir pieaudzis par 31.58% jeb par 10,25milj.EUR . Darba autore uzskata, ka no jauna izsniegto patēriņa kredītu pieaugums nebanku sektorā ir pieaudzis, jo pēc krīzes ir krietni uzlabojies patērētāju labklājības līmenis, kā rezultātā patērētāji var aizņemties lielākas summas savām vajadzībām arī pie nebanku kredītdevējiem, un kā viens no iemesliem kāpēc aizņemties tieši pie nebanku kredītdevējiem būtu, ka nebanku kredītdevēji piedāvā patēriņa kredītus, uz īsāku

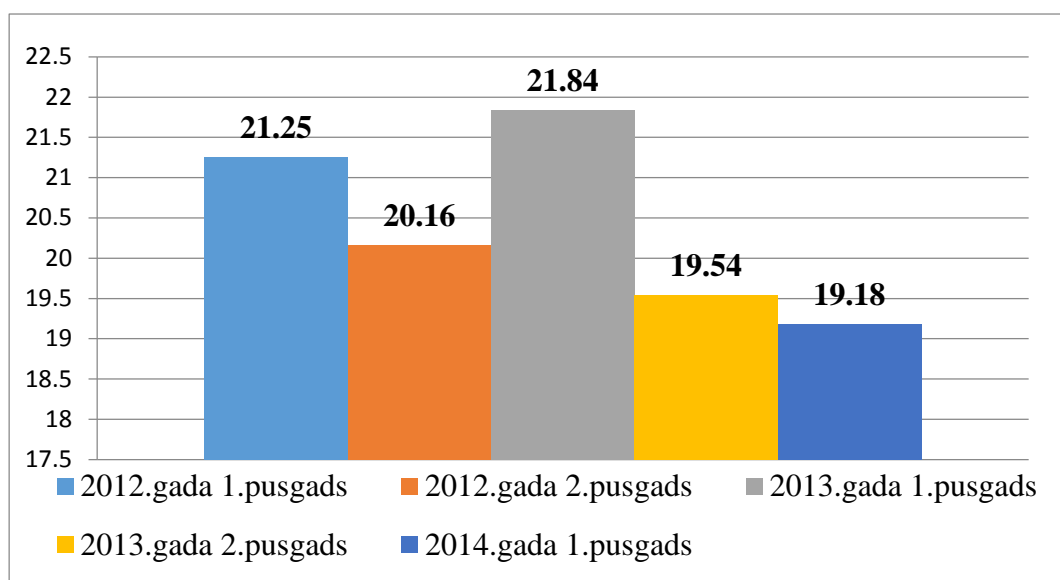
³² Statistika par nebanku finanšu pakalpojumu sektoru - <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiskie-parskati-un-statistika>

termiņu, nekā to piedāvā komercbankas, vēl kā iesmelu var minēt ātrāku un vienkāršāku kredīta noformēšanu.

2.5.att.Licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegtie Distances kredīti(milj.EUR)

2.5 attēlā var redzēt licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegtos distances, jeb tā sauktos ātro kredītus. No visiem no jauna izsniegtajiem nebanku kredītiem, tieši distances kredīti tiek izsniegti visvairāk, sastādot gandrīz pusi no visiem izsniegtajiem nebanku kredītiem kopā. Pēc attēla var redzēt, ka kopš 2012.gada pirmā pusgada distances kredītu izsniegšanas apjoms salīdzinot ar 2013.gada pirmo pusgadu ir pieaudzis par 12,30 %(10,60milj.EUR), turpretim salīdzinot 2013.gada pirmo pusgadu ar 2014.gada pirmo pusgadu, no jauna izsniegto distances kredītu apjoms ir samazinājies par 29,56%(28,62milj.EUR) . Darba autore uzskata, ka distances kredītu izsniegšanas apjoma samazinājums ir saistīts ar to, ka 2014.gada pirmo janvāri licencētajiem nebanku kredītdevējiem, jāsāk ievērot PTAC izvirzītās vadlīnijas, par klientu maksāspējas stingrāku izvērtēšanu, kas noteikti ir samazinājis izsniegto summu apjomus un distances kredītu izsniegšanas daudzumu.

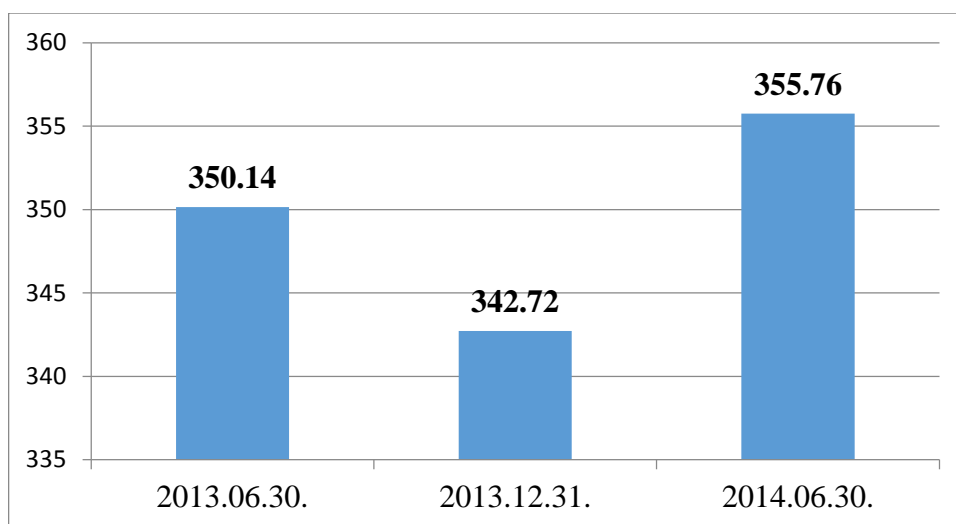

2.6.att. Licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegtie kredīti pret kustamo ķīlu apjoms (milj.EUR)

2.6 attēlā var redzēt licencēto nebanku kredītdevēju no jauna izsniegto kredītu pret kustamo ķīlu apjomu, salīdzinot 2012.gada pirmo pusgadu ar 2013.gada pirmo pusgadu no jauna izsniegto kredītu apjoms ir palielinājies par 2,77%(0,59milj.EUR), bet salīdzinot 2013.gada pirmo pusgadu ar 2014.gada pirmo pusgadu no jauna izsniegto kredītu apjoms pret kustamo ķīlu ir samazinājies par 12,18%(2,66milj.EUR) . Darba autore uzskata, ka kredītu izsniegšanas apjomi pret nekustamo ķīlu ir samazinājies, jo aizvien valstī darbojas nelicencēti lombardi, kas netiek uzraudzīti, veidojot pelēko sektoru izsniegtajiem kredītiem pret ķīlu.

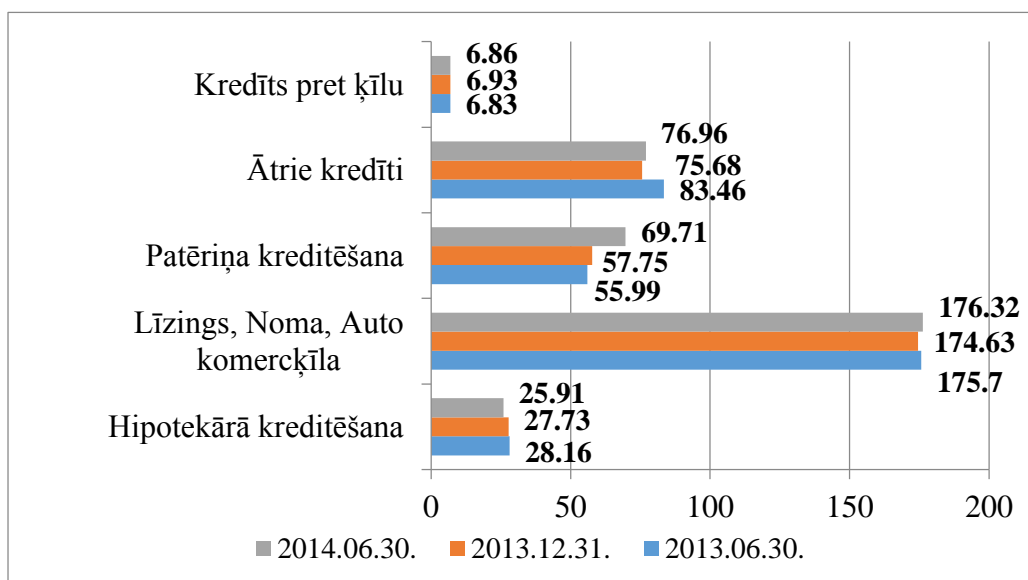
2.1.2Licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfelis

Tālāk apskatītie dati, par licencētajiem nebanku kredītdevējiem būs apskatīti tikai par 2013.gadu un 2014.gada pirmo pusgadu, jo dati par licencētajiem nebanku kredītdevējiem ir sākti vākt tikai no 2012.gada un daudzi nebanku kredītdevēji nav iesnieguši ziņas par sevi 2012.gadā, tāpēc 2012.gada dati ir nepilnvērtīgi un apkopoti tikai par pirmajiem trim ceturkšņiem.

2.7.att.Licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfelis(milj.EUR)³³

2.7 attēlā var redzēt licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfeli no 2013.gada pirmā pusgada līdz 2014.gada pirmajam pusgamam, pēc attēla var redzēt, ka kredītportfelis ir samazinājies no 350,14 miljoniem eiro pirmajā pusgadā līdz 342,72 miljoniem eiro otrajā pusgadā, kas ir par 2,12%(7,42milj.EUR), kas ir saistīts ar distances un hipotekārā kredītportfeļa samazinājumu(skatīt 2.8.att.) . Savukārt salīdzinot 2013.gada pirmo pusgadu ar 2014.gada pirmo pusgadu licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfelis ir pieaudzis par 1,6%(5,62milj.EUR)

2.8.att.Licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfelis izsniegto kredītu dalījumā(milj.EUR)³⁴

2.8.attēlā var redzēt licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfeli izsniegto kredītu dalījumā, attēlā redzams, ka vislielāko daļu no licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfeļa

³³ Statistika par nebanku finanšu pakalpojumu sektoru - <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiekie-parskati-un-statistika>

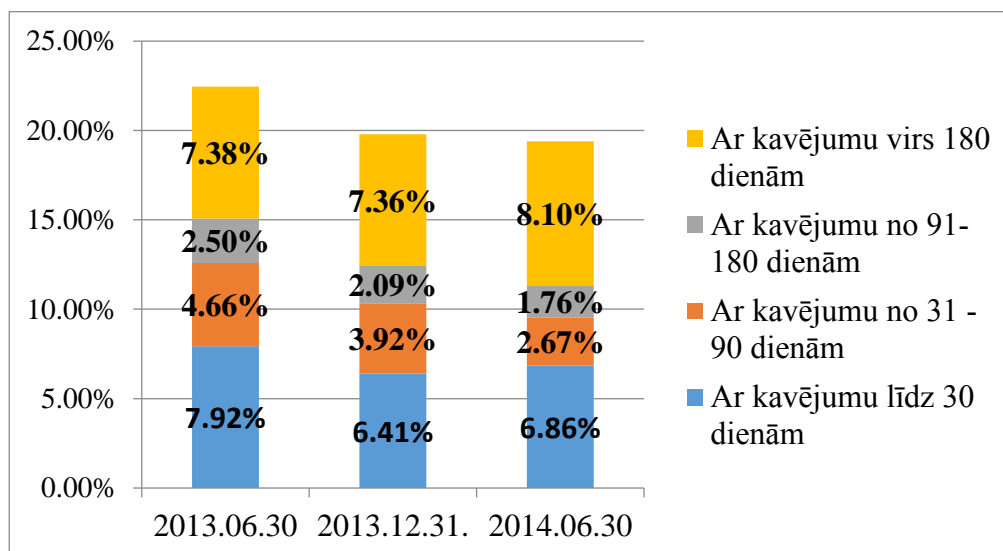
³⁴ turpat

sastāda līzings darījumi, pēc tam tikai distances, jeb ātrie kredīti, pēc tam patēriņa kredīti, tad hipotekārie kredīti un vismazāko kredītportfeļa daļu aizņem kredīti pret ķīlu. Līzings darījumu kredītportfelis salīdzinot 2013.gada pirmo pusgadu ar 2014.gada pirmo pusgadu ir pieaudzis par 0,35% (0,62 milj. EUR). Ievērojami samazinājies distances kredītu kredītportfelis no 83,46 miljoniem 2013.gada pirmajā pusgadā līdz 76,96 miljoniem eiro 2014.gada pirmajā pusgadā, kas ir par 7,8% (6,51 milj. EUR), kas izskaidrojams ar no jauna izsniegto distances kredītu apjomu 2014.gada pirmajā pusgadā (skatīt 2.5 att). Patēriņu kredītu kredītportfelis ir visus apskatītos periodus pieaudzis no 55,99 miljoniem eiro 2013.gada pirmajā pusgadā līdz 69,71 miljoniem eiro 2014.gada pirmajā pusgadā, par 24,50% (13,72 milj. EUR) apskatītajā periodā. Hipotekārā kredīta kredītportfelis laika posmā no 2013.gada pirmā pusgada līdz 2014.gada pirmā pusgada ir samazinājies par 8% jeb 2,25 miljoniem eiro. Kredīti pret kustamas lietas ķīlu kredītportfelis būtiski nav mainījies sastādot 6,83 miljoniem eiro 2013.gada pirmajā pusgadā un 6,86 miljonus eiro 2014.gada pirmajā pusgadā.

2.1.3 Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu kvalitāte

Kredītu kvalitāte tiek veikta un analizēta, lai savlaicīgi varētu novērtēt kredītu kvalitāti un paredzēt izsniegto kredītu zaudējumu apmēru.³⁵

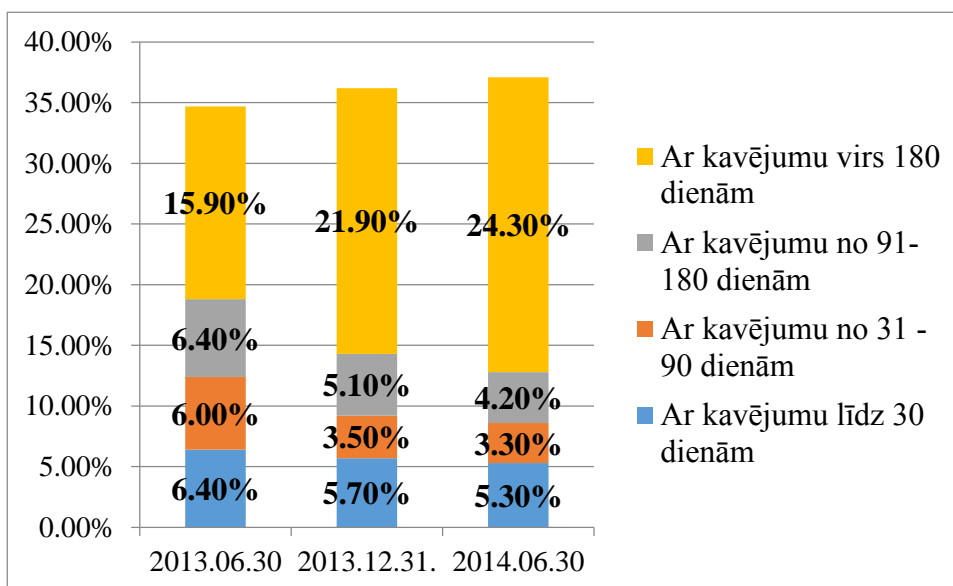
Darba autore uzskata, ka novērtēt kredītu kvalitāti ir ļoti svarīgi, lai licencētie nebanku kredītdevēji varētu labāk orientēties par savu izsniegto kredītu kvalitāti, un veikt secinājums savā uzņēmējdarbības politikā.

2.9.att. Kopējais kredītņēmēju kavētais kredītu īpatsvars licencēto nebanku kredītēšanas sektorā³⁶

³⁵ FKTK normatīvie noteikumi Nr.24 - <http://likumi.lv/doc.php?id=189844>

2.9 attēlā var redzēt kopējo kredītņēmēju kavēto kredītu īpatsvaru nebanku kredītu nozarē, pēc attēla var redzēt, ka kavēto kredītu īpatsvars no kopējā kredītportfeļa kopš 2013.gada pirmā pusgada ir samazinājies no 22,46% līdz 19,39% 2014.gada pirmajam pusgamam, visi kavējumi šo triju pusgadu laikā ir samazinājušies izņemto kavējumi virs 180 dienām, kas ir pieaudzis no 7,38% 2013.gada pirmajā pusgadā līdz 8,10% 2014.gada pirmajā pusgadā.

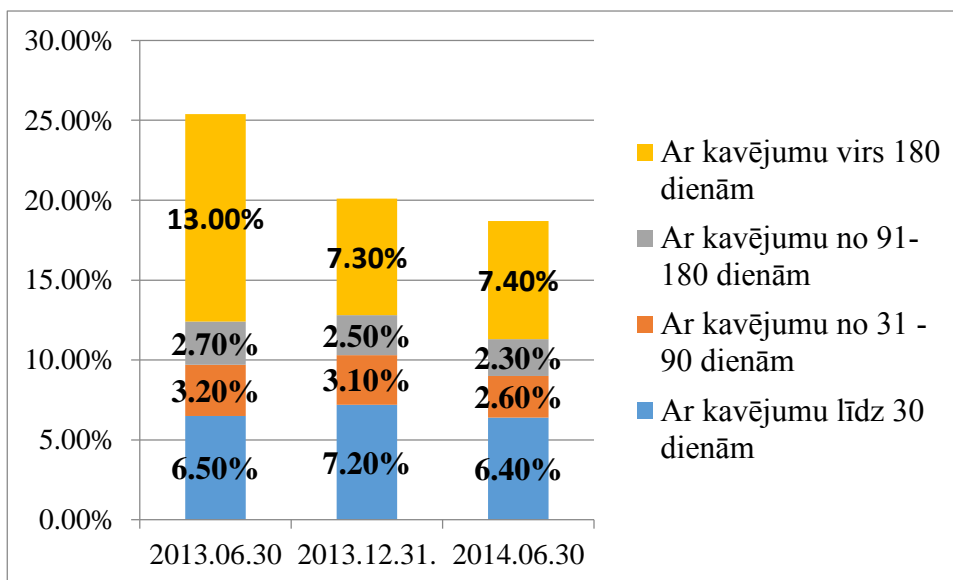

2.10.att.Kavētais distances kredītu īpatsvars licencēto nebanku kreditēšanas sektorā³⁷

2.10 attēlā redzams kavēto distances kredītu īpatsvars, kā redzams attēlā kopējais kavētais kredītu īpatsvars no 2013.gada pirmā pusgada ir pieaudzis no 34,70% līdz 37,10% 2014.gada pirmajam pusgamam. Visi kavējumu īpatsvari līdz pat 180 dienām ir samazinājušies, bet kavējumu īpatsvars virs 180 dienām no 2013.gada pirmā pusgada 15,90% ir pieaudzis līdz 24,30% 2014.gada pirmajam pusgamam.

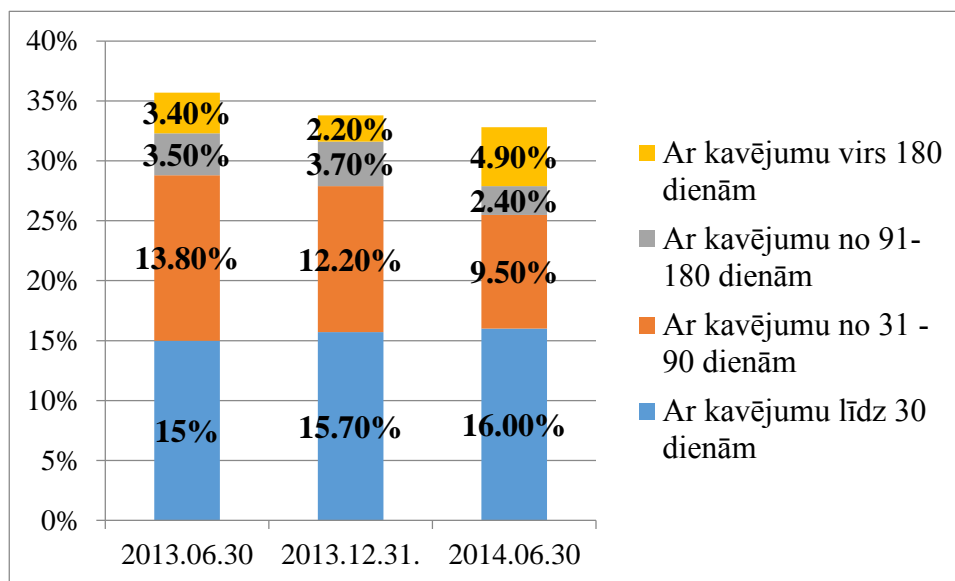
³⁶ Statistika par nebanku finanšu pakalpojumu sektoru - <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiskie-parskati-un-statistika>

³⁷ turpat

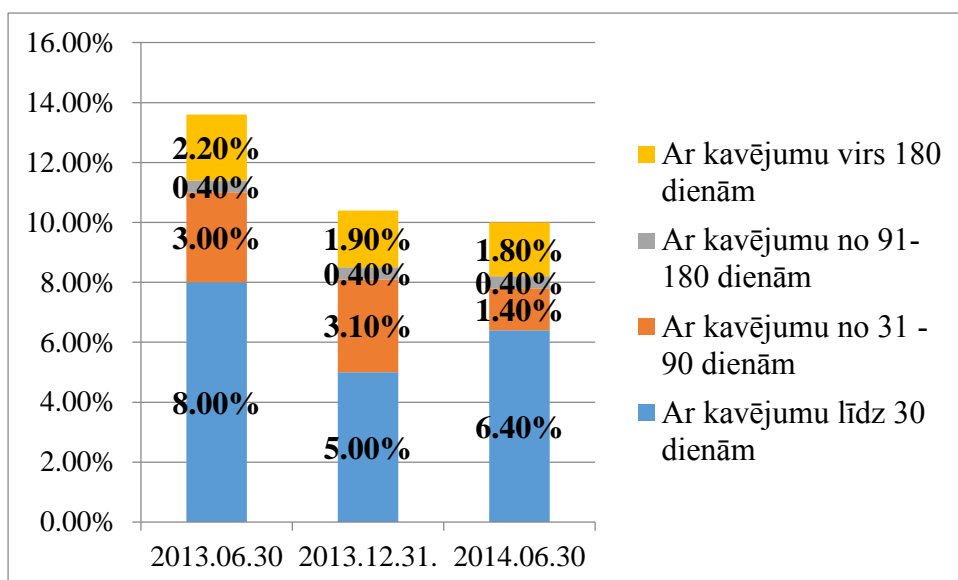
2.11.att. Kavētais patēriņu kredītu īpatsvars

2.11 attēlā ir redzams kavētais patēriņa kredītu īpatsvars, kā redzams attēlā kopējais patēriņa kredīta īpatsvars kopš 2013.gada pirmā pusgada ir samazinājies no 25,40% līdz 18,70% 2014.gada pirmajā pusgadā. Patēriņa kredītu kavējuma īpatsvars ir samazinājies visos ilguma periodos, vislielāko kritumu sasniedzot kavējumiem virs 180 dienām, 2013. Gada pirmajā pusgadā no 13,00% līdz 7,40% 2014.gada pirmajam pusgamam.

2.12.att. Kavētais hipotekāro kredītu īpatsvars

2.12 attēlā var redzēt kavēto hipotekāro kredītu īpatsvaru, kā redzams attēlā hipotekāro kredītu kopējais kavējumu īpatsvars no 2013.gada pirmā pusgada ir samazinājies no 36% līdz 33% 2014.gada pirmajam pusgamam. Viena procenta robežās ir palielinājušies kavējumi līdz 30 dienām, kavējumi no 31 – 90 dienām ir samazinājušies par 4,30% , bet kavējumi virs 180 dienām ir palielinājušies 1,5%

2.13.att. Kavētais līzings un citu transportlīdzekļu vai citu objektu nodrošinātu kredītu īpatsvars

2.13 attēlā var redzēt kavēto līzings un citu transportlīdzekļu vai objektu nodrošināto kredītu īpatsvaru, redzams, ka kopējais kavējuma īpatsvars ir samazinājies no 2013.gada pirmā pusgada 13,60% līdz 10,00% 2014.gada pirmajam pusgam. Visos kavējuma ilguma periodos līzings gadījumos ir vērojams kavējuma īpatsvara samazinājums, salīdzinot 2013.gada pirmo pusgam ar 2014.gada pirmo pusgam. Vienīgi kavējumi no 91-180 dienām ilgums visus periodus ir palicis nemainīgs 0,40%.

2.1.4 Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu gada procentu likmes

Gada procentu likme ir patērētājam piešķirtā kredīta kopējās izmaksas, kas izteiktas gada procentos, no patērētājam aizdotās kopējās kredīta summas.³⁸

$$\sum_{k=1}^m C_k (1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^m D_l (1+X)^{-S_l}$$

2.14.att. Gada procentu likmes aprēķināšanas formula³⁹

, kur

³⁸ Noteikumi par patērētāju kredītēšanu - <http://m.likumi.lv/doc.php?id=223797>

³⁹ Gada procentu likme - <https://www.smscredit.lv/faq/apr>

X – gada procentu likme;

m – kredīta kopējo izmaksu skaits;

k – konkrētās kredīta izmaksas kārtas numurs, tātad $1 < k < m$;

C_k – izsniedzamā kredīta k summas apmērs;

t_k – gados un gada daļās izteikts starplaiks starp pirmo kredīta izmaksas datumu un katras nākamās kredīta daļas izmaksas datumu, tātad $t_1=0$;

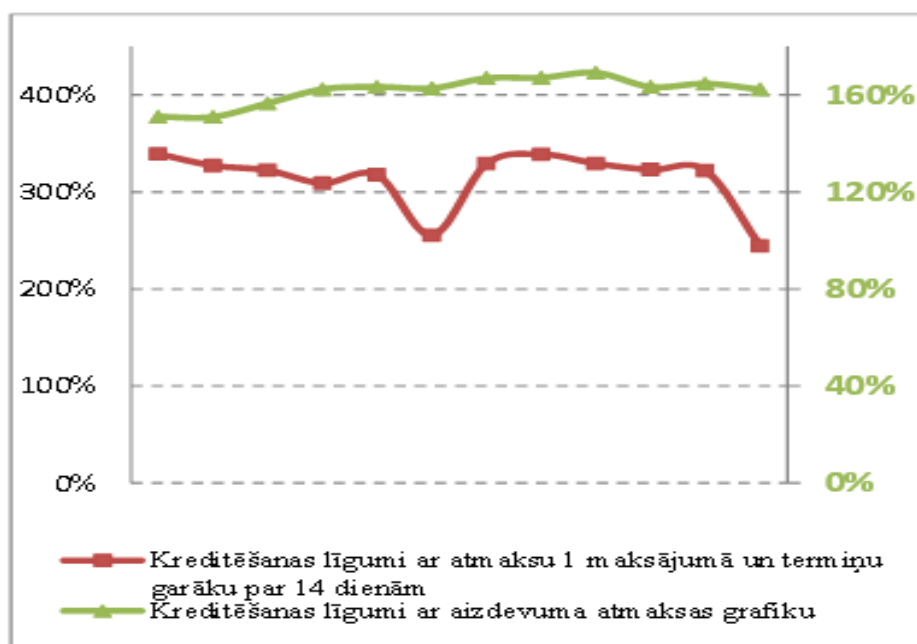
m' – atmaksas vai izmaksu maksājumu kopējais skaits;

l – maksājumu vai izmaksu skaits;

D_l – maksājuma vai izmaksu maksājuma summa;

s_l – gados un gada daļās izteikts starplaiks starp pirmās kredīta izņemšanas datumu un katra kredīta atmaksas maksājuma vai izmaksu maksājuma datumu.⁴⁰

Darba autore uzskata, ka gada procentu likme, it sevišķi aizņemoties līdzekļus pie nebanku kredītdevējiem ir ļoti svarīgs un būtisks faktors. Liela daļa patērētāju nemaz nezina, kas ir GPL un kā tā var ietekmēt viņa saņemto kredītu. Tāpēc aizņemoties pie nebanku kredītdevējiem, it sevišķi ilgtermiņā, vajadzētu izpētīt visu kredītdevēju piedāvātās GPL, un padomāt, vai bankās aizņemties ilgtermiņā nav izdevīgāk.

2.15.att. Distances kredītu vidējās svērtās gada procentu likmes(% ,no 07.2013-06.2014)⁴¹

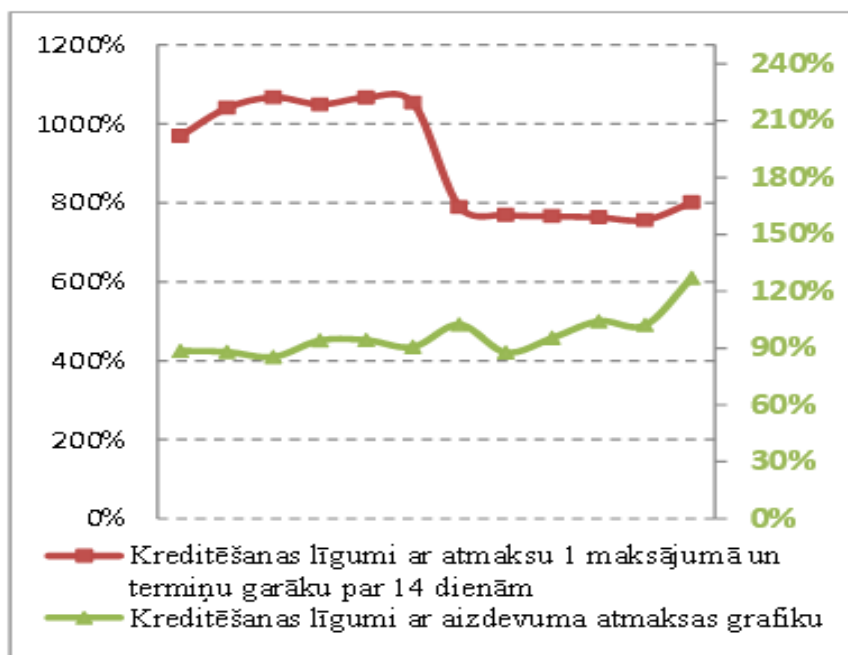
2.15 attēlā var redzēt, ka nav vērojams kopējās kredīta izmaksas būtisks pieaugums (zaļā līkne, rādītāji uz labās ass), var secināt, ka droši vien aizdevuma likmes pieaugums ir saistīts

⁴⁰ Gada procentu likme - <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/gada-procentu-likme>

⁴¹ 2014. Gada nebanku kredītdevēju pārskats -

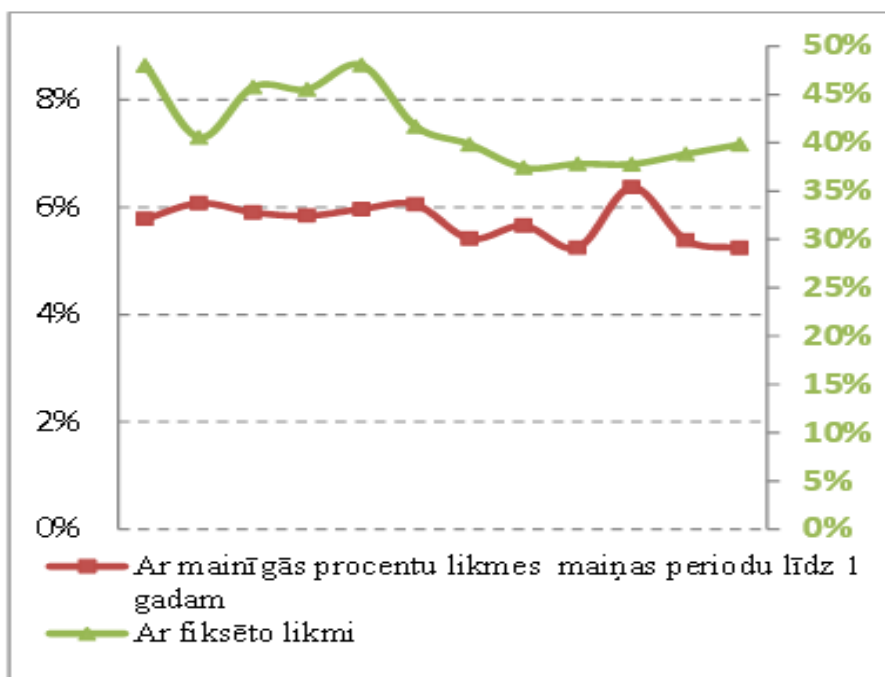
http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/2014_i_pusgads_parskats_par_nebanku_kredit_tirgu%281%29.pdf

ar cita veida izmaksu (piemēram, komisijas maksu), iekļaušanu aizdevumu likmēs, tādējādi neradot GPL, jeb kredīta kopējo izmaksu pieaugumu.

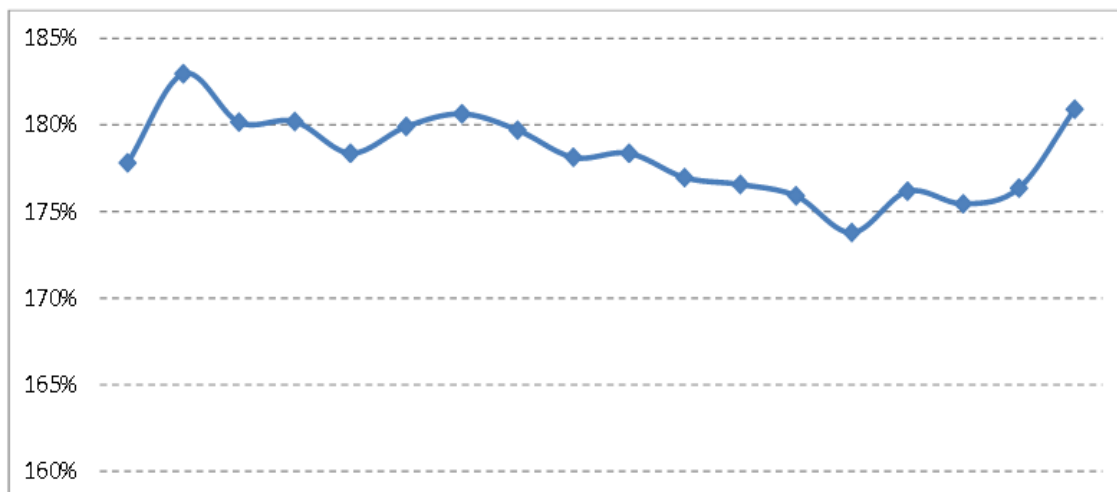
2.16.att.Patēriņa kredīta vidējās svērtās GPL(% , no 7.2013-06.2014)

2.16 attēlā var redzēt, ka patēriņa kredītiem vērojams GPL pieaugums (zaļā līkne, labā ass), kas liecinās, ka patēriņa kredītdevēju sniedzēji, saistībā ar aizņēmumu likmju pieaugumu nav koriģējuši, citas izmaksas, tādējādi palielinot patēriņa kredīta kopējās izmaksas.

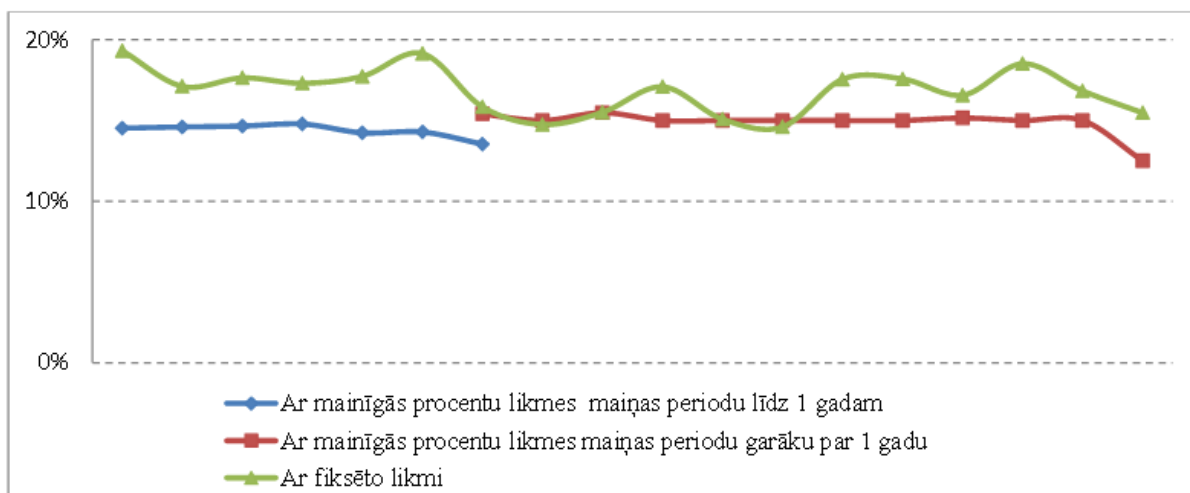
2.17.att.Līzingu un citu transportlīdzekļu vai citu objektu(izņemot nekustamo īpašumu) nodrošināto kredītu vidējās svērtās GPL(no 07.2013-06.2014)

Kā redzams 2.17 attēlā kredītiem ar mainīgo procentu likmi, kurus galvenokārt, piedāvā ar kredītiestādēm saistītās līzings kompānijas, ir diezgan zemas procentu likmes un skatoties no perioda sākuma tām ir tendence samazināties. Kredītiem ar fiksēto procentu likmi, arī ir tendence samazināties, salīdzinot perioda sākumu ar beigām, salīdzinot ar mainīgo GPL, tā ir ievērojami augstāka.

2.18.att.Licencēto nebanku kredītdevēju kredīti pret kustamas lietas ķīlu vidējās svērtās aizņēmuma likmes gadā(no01.2013-06.2014)

2.18 attēlā redzams, ka līdz 2014.gada februārim, izsniegtajiem kredītiem pret kustamas lietas ķīlu, bija tendence samazināties līdz, tas sasniedz 173.8%, taču no 2014.gada marta procentu likmes ir nedaudz cēlušās 2014.gada jūnijā sasniedzot 180.9% gadā .

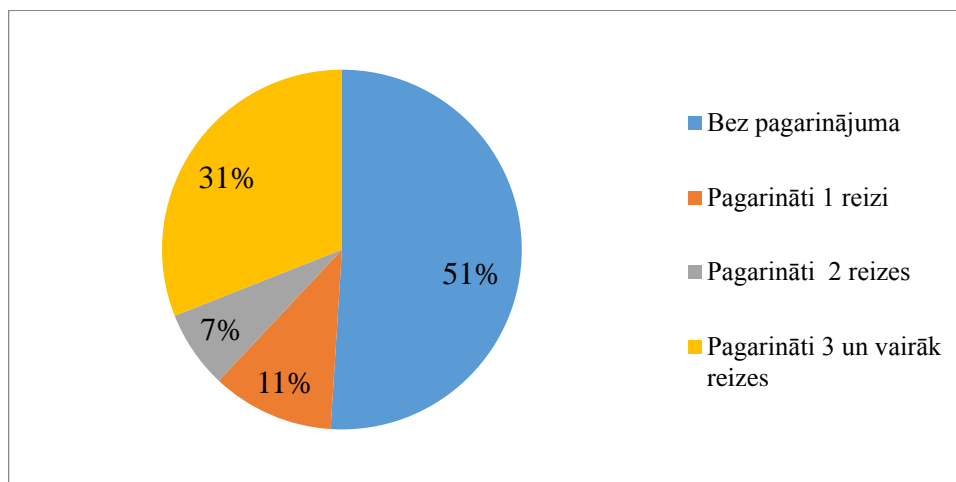

2.19.att.Licencēto nebanku kredītdevēju hipotekāro kredītu vidējās svērtās aizņēmumu procentu likmes(no 01.2013-06.2014)

Pēc 2.19 attēla var redzēt, ka hipotekāro kredītu procentu likmes ir robežās no 10 -20%, un izmaiņas starp fiksēto un mainīgo procentu likmēm nav lielas, tikai ir novērojams, tas, ka aizdevumiem ar fiksēto procentu likmi , procentu likmes ir svārstīgākas.

2.1.5 Distances kredītu pagarināšanas statistika

Ar 2014.gada pirmo pusgadu PTAC ir apkopojis informāciju par Distances kredītu pakalpojumu sniedzējiem piedāvāto iespēju pagarināt atmaksāšanas termiņu, par konkrētu samaksu.

2.20.att.Licencēto nebanku kredītdevēju kredītportfelī esošo distances kredītu ar atmaksu 1 maksājumā skaits dalījumā pēc pagarinājuma reižu skaita

Pēc 2.20 attēla, var redzēt, ka distances kredīti, kas pagarināti vienu reizi sastāda 11%, divas reizes pagarinātie kredīti sastāda 7%, un trīs un vairāk reizes pagarinātie distances kredīti sastāda 31%, gandrīz vienu trešdaļu no visa kredītportfeļa, kas liecina gan par distances kredītdevēju nepietiekami izvērtēto patērētāju maksātspēju, gan par patērētāju finansiālajām grūtībām šo kredītu atdot. Bez pagarinājuma kredīti sastāda 51%, bet jāpiemin, ka šajā skaitā ietilpst arī dati, par tiem kredītiem, kuriem nebija vēl iestājies maksājuma termiņš, līdz ar to pastāv liela iespēja, ka daļa no šiem kredītiem arī tiks pagarināti.

2.2 Licencēto nebanku kredītdevēju salīdzināšana ar Latvijas komercbankām

Banka ir kredītiestāde, kas uz noteiktu laiku piesaista naudas brīvos līdzekļus, veic kredīta, norēķinu, valūtas, vērtspapīru, vērtības glabāšanas un naudas apgrozības operācijas. Skatoties šaurāk, ar vārdu „banka” saprot komercbanku, kas ir institūcija, kas sniedz finanšu pakalpojumus, īpaši piesaistot noguldījumus un izsniedzot kredītus, tādējādi nodrošinot norēķinus.⁴²

Komercbanku darbība ļoti atšķiras no citām kreditēšanas nozarēm, jo komercbanku darbība un izdzīvošana ir cieši saistīta ar klientu uzticību tām. Uzticība ir svarīga, lai spētu

⁴² Banka - <http://lv.wikipedia.org/wiki/Banka>

piesaistīt klientu līdzekļus, par kuriem tie saņems procentus, bet bankas varētu aizdot šos līdzekļus citiem uz lielākiem procentiem. Varētu teikt, ka bankas ir katras valsts ekonomikas stabilizators, jo tās novirza līdzekļus no piegādātājiem uz investoriem vai uzņēmumiem, kas nodarbojas ar preču vai pakalpojumu ražošanu nodrošinot darbavietas.⁴³

Kredītiestāžu uzraudzību Latvijā veic FKTK, kas tika dibināta, lai atbilstoši Latvijas Republikas FKTK likumam, regulētu un pārraudzītu finanšu un kapitāla tirgu, kā arī tās dalībnieku darbību.⁴⁴

Nebanku finanšu sabiedrības ir finanšu iestādes, kas piedāvā banku pakalpojumus, neievērojot banku darbības noteikumus un neatbilstot viņu jurisdikcijai. Šīm institūcijām nav atļauts pieņemt noguldījumus.⁴⁵

Nebanku kredītdevēju uzraudzību Latvijā veic PTAC, kas arī izsniedz licences nebanku kredītdevējiem Latvijā.

Nebanku kreditori no bankām, galvenokārt, atšķiras ar to, ka tie izsniedz aizdevumus par saviem privātajiem līdzekļiem, tādējādi tie neveic manipulācijas ar klientu noguldītajiem līdzekļiem. Tieši šis ir iemesls kādēļ nebanku kredītdevējus neuzrauga FKTK. Tālāk banku un nebanku darbībā atšķiras ar klientu maksātspējas izvērtēšanu. Bankas izsniedz aizdevumus tikai tad, ja klientam ir darba vieta un regulāri ikmēneša ienākumi, bieži pieprasot arī oficiālu izziņu no klienta darbavietas. Turklāt aizņemoties lielākas naudas summas, kā viena no prasībām ir, lai algas konts būtu tieši viņu bankā. Aizņemoties pie nebanku kredītdevējiem šis process ir daudz vieglāks, līdz 427 eiro lielam aizdevumam, nebanku kredītdevēji tic patērētāju sniegtajai informācijai par sevi un datus par viņiem nepārbauda, izsniedzot aizdevumus bez īpašām pārbaudēm. Bankās ir grūti saņemt aizdevumu ar sabojātu kredītvēsturi, bet pie nebanku kredītdevējiem, tas ir iespējams. Kādreiz bankas izsniedza aizdevumus no 21.gada vecuma, taču tagad aizdevumu ir iespējams saņemt arī no 18.gadu vecuma, ja klients atbildīs bankas nosacījumiem kredīta saņemšanai, pašlaik arī pie atsevišķiem nebanku kredītdevējiem aizdevumu ir iespējams saņemt no 18.gadu vecuma, kopš 2013.gada LNKA biedri neizsniedz kredītus 18 un 19 gadus veciem jauniešiem. Bankās aizdevumus ir iespējams saņemt no 1 līdz pat 4 dienu laikā, bet nebanku kredītdevēju aizdevumus ir iespējams saņemt pat dažu minūšu laikā. Nebanku kredītdevēju aizdevumu

---

⁴³ Banku sistēmas, tās funkcijas, kredītu veidi -

http://www.pikc.lv/lv/macibu_materiali/uznemejdarbibas_ekonomika/divpakapjubankusistema.pdf

⁴⁴ T.Korsaka Banku darbību regulējošās prasības, to nozīme un klasifikācija, Latvijas Universitātes raksti 718 sējums

⁴⁵ Non-banking financial company - <http://www.investopedia.com/terms/n/nbfc.asp>

procentu likmes ir krietni augstākas par banku procentu likmēm, jo tām, pagaidām, Latvijā nav ierobežojuma, toties banku procentu likmes nosaka Latvijas Centrālā banka.⁴⁶

Darba autore uzskata, ka cilvēki nebanku kredītdevēju sniegtos pakalpojumus izvēlas kredītu ātrās noformēšanas dēļ, jo aizdevumu iespējams saņemt dažu minūšu laikā, kas ļauj ātri tikt pie naudas līdzekļiem, kā arī klienta nepilnīgā maksātspējas izvērtēšana, ļauj tos saņemt vieglāk.

Tālāk darba autore salīdzinās nebanku patēriņa kredītu un banku patēriņa kredīta noformēšanas nosacījumus.

2.3.tab. Patēriņa kredīta noformēšanas nosacījumi bankās⁴⁷

Banka	GPL	Kredīta summa	Kredīta termiņš
Swedbank	no 16%	300-12 000 EUR	6mēn – 60mēn
SEB Banka	no 16%	300- 13 000 EUR	6mēn – 60mēn
DNB Banka	no 14%	700 - 7 000 EUR	6mēn – 60mēn
Nordea	no 16%	150 - 12 000 EUR	3mēn – 36mēn
Banka Citadele	no 21%	500 - 10 000 EUR	6mēn – 60mēn

2.1 tabulā var redzēt uz cik ilgu laiku, kādas summas un ar kādām procentu likmēm var aizņemt patēriņa kredītu dažādās Latvijas bankās. Kā redzams bankās izsniegtās kredīta summas patēriņa kredītēšanā svārstās no 150 – 13 000 EUR, katrai bankai ir savi noteikumi kredītu piešķiršanā, tāpēc, katram patērētājam nav iespējams iegūt maksimālo aizdevuma summu, ja tas neatbilst bankas prasībām. Patēriņu kredītu izsniegšanas termiņš svārstās robežās no trim mēnešiem līdz 5.gadiem., jo garāks ir aizdevuma atmaksas termiņš, jo mazāki ikmēneša maksājumi ir jāveic. Patēriņa kredītiem bankas piemēro fiksēto procentu likmi, kas nozīmē, ka visu atmaksas termiņu tā būs nemainīga, bankas piedāvā patēriņa kredītus sākot ar 14% gadā no aizdevuma summas.

2.4tab.Patēriņa kredīta noformēšanas nosacījumi pie nebanku kredītdevējiem⁴⁸

Nebanku licencētās kredītiestādes	GPL	Kredīta summa	Kredīta termiņš
Credit24	220-398%	50-3000EUR	30dienas-2gadi
Vivus.lv	141-220%	50-1500EUR	1mēn-2gadi
Open Credit	0,06-713%	50-1500EUR	14dienām-2gadi

⁴⁶ Nebanku vai banku aizdevums -<https://cred24.lv/atvie-naudas-aizdevumi/>

⁴⁷ Autores veidots pēc komercbanku mājaslapās pieejamās informācijas

⁴⁸ Patēriņa kredīta salīdzināšana - <http://www.parkreditiem.lv/paterina-krediti/58/?more>

2.4 tabulā var redzēt kādi ir noformēšanas nosacījumi patēriņa kredītiem pie nebanku kredītdevējiem, kā redzams, aizņemoties pie nebanku kredītdevējiem ir jāsaskaras ar augstām gada procentu likmēm, pat līdz 713%, kas ir krietni augstākas nekā komercbanku piedāvātajiem patēriņa kredītiem. Kredīta maksimālā, gan minimālā summas, ko var aizņemties pie nebanku kredītdevējiem ir krietni zemākas, kā arī aizdevuma izsniegšanas maksimālais termiņš ir 2.gadi, kaut gan bankas piedāvā patēriņa kredītus līdz pat 5gadiem(skat 2.1tab).

Tālāk darba autore apskatīs, cik daudz patērētājam nākas pārmaksāt aizņemoties 1 500 eiro uz gadu nebanku kredītiestādē un bankā.

2.5.tab.Patēriņa kredīta salīdzināšana starp banku un nebanku kredītdevējiem⁴⁹

Aizdevējs	Aizdevuma summa	Aizdevuma termiņš	GPL	Aizdevuma noformēšanas izmaksas	Ikmēneša maksājumi	Summa, kas jāatdod gada beigās
Vivus.lv	1 500 EUR	1.gads	93,17%	0,01 EUR	175,40 EUR	2104,81 EUR
Banka Citadele	1 500 EUR	1.gads	28,37%	30 EUR	139,67 EUR	1708,20 EUR

2.5. tabulā var redzēt patēriņa kredīta salīdzināšanu starp banku un nebanku kredītdevēju, kā redzams tabulā gada procentu likme pie nebanku kredītdevēja Vivus.lv krietni pārsniedz bankas Citadele gada procentu likmi. Vivus.lv aizdevuma noformēšana ir gandrīz bezmaksas, turpretim bankā Citadele tie ir 30 eiro. Vivus.lv ikmēneša maksājumi par aizdevumu ir par 39,73 eiro lielāki nekā bankā Citadele, kas ir izskaidrojams ar augsto gada procentu likmi. Gada beigās kopā par izmantoto patēriņa kredītu bankā Citadele ir samaksāts par 396,61 eiro mazāk nekā pie Vivus.lv, kas acīmredzami parāda to, ka bankās aizņemties ir izdevīgāk.

Darba autore uzskata, ka patēriņu kredītu nav tik viegli iegūt pie nebanku kredītiestādēm, kā „ātros” kredītus, un procentu likmes pie šiem kredītdevējiem ir krietni augstākas, tomēr nebanku kredītdevēji konkurē ar bankām, kā rezultātā noslēgt līgumu ir daudz vieglāk.

⁴⁹ Patēriņa kredīts - <http://www.parkreditiem.lv/paterina-krediti/58/?more>

2.6tab.Nebanku kredītdevēju un banku aizdevumu priekšrocības⁵⁰

Nebanku kredītdevēju aizdevumu priekšrocības	Banku aizdevumu priekšrocības
Ātra aizdevuma saņemšana un noformēšana	Zemākas aizdevumu gada procentu likmes
Aizdevumu iespējams noformēt neklātienē	Zemāki soda procenti par kavējumiem
Zemākas aizdevuma noformēšanas izmaksas	Iespējams aizņemties lielākas summas
Pieejami īstermiņa aizdevumi līdz mēnesim	

Kreditporfela salīdzināšana

Kreditēšanas attīstība ir viens no galvenajiem faktoriem, kas veicina ekonomikas attīstību, kaut gan tajā pašā laikā izsniegto kredītu pieaugums izraisa šaubas par tās stabilitāti.⁵¹

Kopš finanšu krīzes Latvijā vērojams kreditēšanas samazināšanās, kas Latvijā turpina radīt aizdomas par negatīvu iespaidu uz tautsaimniecības attīstību, ierobežojot gan investīcijas un eksporta iespējas, gan palēninot privātā pieprasījuma pieaugumu. Tā rezultātā tiek bremsēts imports, kā arī ražošana un pakalpojumu sniegšana iekšzemē.⁵²

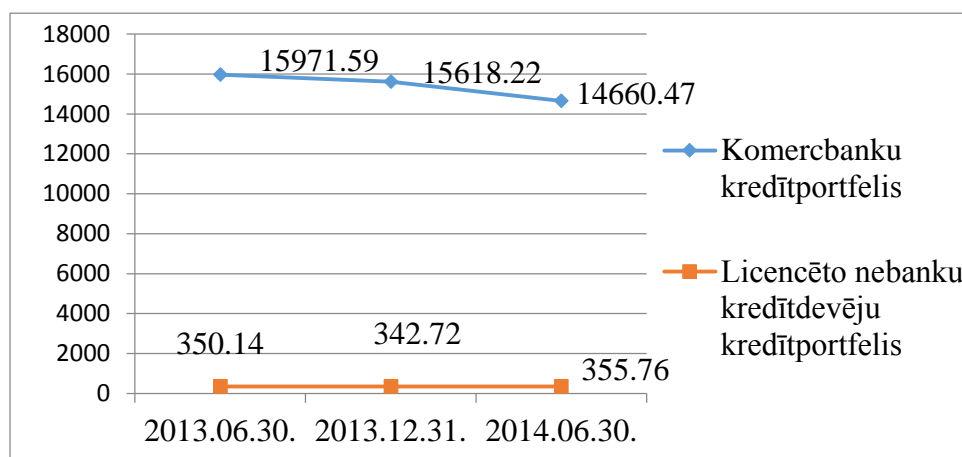
Latvijā privātpersonu kreditēšana attīstās daudz straujāk, nekā uzņēmumiem izsniegtie kredīti. Tas bieži tiek uzskatīts par riska faktoru, jo fizisko personu kreditēšana veicina patēriņu, jo lielāks pieprasījums, jo lielāks inflācijas pieaugums un importa apjoma pieaugums, kas pasliktina tekošā konta deficītu.⁵³

⁵⁰ Autores veidots, balstoties uz iepriekš izstrādātās analīzes

⁵¹ O.Ertuganova Kreditēšanas attīstība un tās ietekme uz makroekonomisko situāciju valstī, Latvijas universitātes raksti 711sējums -<http://www.lu.lv/materiali/apgads/raksti/711.pdf#page=7>

⁵² Kreditēšanas struktūra un dinamika Latvijā un citās eiro zonas valstīs - <https://www.makroekonomika.lv/kreditesanas-struktura-un-dinamika-latvija-un-citas-eiro-zonas-valstis>

⁵³ Kreditēšanas attīstība un tās ietekme uz makroekonomisko situāciju Latvijā – Latvijas Universitātes raksti 711sējums - <http://www.lu.lv/materiali/apgads/raksti/711.pdf>

2.21.att.Komercbanku un banku kredītportfeļa salīdzinājums(milj.EUR)⁵⁴

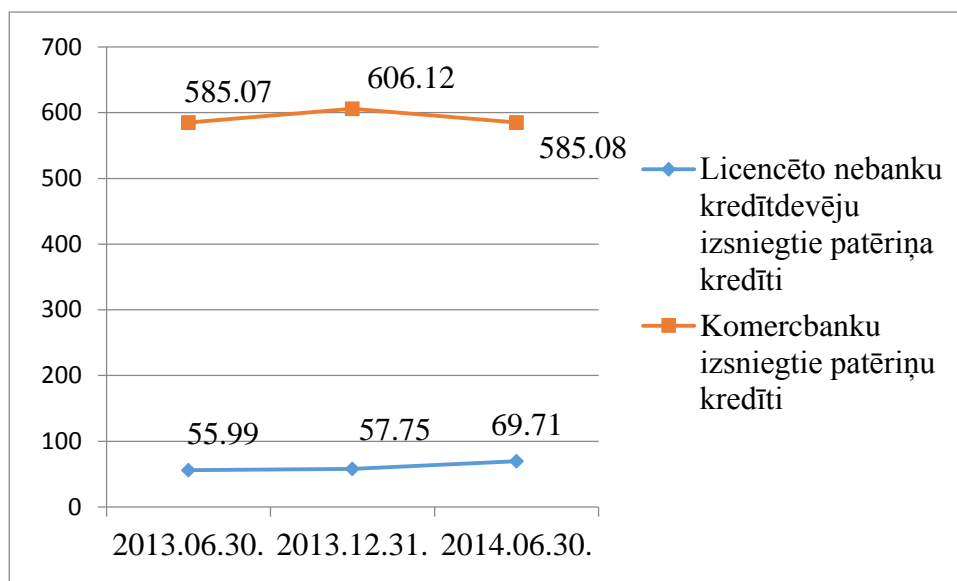
Pēc 2.21 attēla var redzēt, ka komercbanku kredītportfelis ievērojami pārsniedz nebanku kredītdevēju kredītportfeli, nebanku kredītportfelim aizņemot tikai 2,4% no komercbanku kredītportfeļa, kas ir diezgan mazs rādītājs, bet pavērojot komercbanku kredītportfeli, var redzēt, ka kopš 2013.gada pirmā pusgada līdz 2014.gada pirmajam pusgamam ir samazinājies par 1311,12 miljoniem eiro, kas ir izskaidrojams ar mazāku jauno kredītu izsniegšanu rezidentu uzņēmumiem, kā arī tirgus dalībnieku skaita samazināšanos.⁵⁵ Toties nebanku kredītportfelis attiecīgajā periodā ir pieaudzis par 5,62 miljoniem eiro.

Darba autore uzskata, ka nebanku kredīti Latvijā ir nostabilizējušies un sāk aizņemt ievērojamu tirgus daļu, ar vien vairāk cilvēku sāk izmantot viņu pakalpojumus, kas varētu būt izskaidrojams ar vieglo kredītu pieejamību un lielo nebanku kredītdevēju skaitu, ļaujot izvēlēties sev piemērotāko aizdevēju un aizdevuma veidu.

2015.gada maijā Latvijā darbojas un sniedza savus pakalpojumus 55 licencētas nebanku kredītiestādes, toties darbojās tikai 17 bankas un 11 ārvalstu banku filiāles, gandrīz uz pusi mazāks pakalpojumu sniedzēju skaits. Paralēli nebanku kredītdevēji iegulda lielus līdzekļus sevis popularizēšanā, gan televīzijā, radio, laikrakstos, dažādos sociālajos portālos informējot klientus par saviem piedāvātajiem pakalpojumiem un izdevīgajiem noformēšanas nosacījumiem, nereti maldinot patērētājus.

⁵⁴ Autores veidots – izmantojot Statistika par nebanku finanšu pakalpojumu sektoru- <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiskie-parskati-un-statistika>, un komercbanku ceturkšņu pārskati- http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/

⁵⁵ Banku darbība Latvijā - <http://www.bankasoc.lv/lv/aktualitates/jaunumi/jaunumi/banku-darbiba-latvijaa-2014-gadaa-attistiba-izaicinaajumu-pilnajaa-videe/>

2.22 att. Izsniegto patēriņa kredītu salīdzinājums komercbankās un pie nebanku kredītdevējiem. (milj.EUR)⁵⁶

2.22 attēlā redzams, ka nebanku patēriņa kredīta izsniegtās summas ir zemākas par komercbanku izsniegtajiem patēriņa kredītiem, kas izskaidrojams ar to, ka nebanku kredītdevēji Latvijā ir parādījušies nesen, un daudzi patērētāji vēl nav informēti, ka patēriņa kredītus iespējams saņemt arī pie nebanku kredītdevējiem. Apskatītajā periodā nebanku kredītdevēju izsniegto patēriņu kredīta apjomiem ir tendence pieaugt, bet komercbanku rādītāji apskatītajā periodā svārstās, ievērojami palielinoties izsniegto patēriņa kredīta apjomam 2013.gada otrajā pusgadā, bet 2014.gada pirmajā pusgadā ievērojami samazinoties. 2014.gada pirmajā pusgadā patēriņa kredītu apjoms jau sastādīja 11,92% no izsniegtajiem komercbanku patēriņa kredītiem, kas pēc autores domām ir liels rādītājs un pavisam nopietni sastāda nopietnu konkurenci komercbanku piedāvājumiem patēriņa kredītiem.

Saņemt patēriņa kredītu bankā līdz 10 000 eiro skaistam atvaļinājumam kādā no siltajām zemēm vēl pirms pāris gadiem ekonomiskās krīzes seku dēļ nebija iespējams. Šie apstākļi radīja nebanku kredītiestāžu uzplaukumu.

Atdzīvojoties valsts ekonomikai, pieaug arī patēriņa kreditēšana un bankas atkal audzē šo kredītportfeli. Banku pārstāvji noliedz, ka saskartos ar kaut kādu konkurenci cīņu ar nebanku kredītdevējiem.

Latvijas komercbanku asociācijas vadītāja Baiba Melnace skaidroja, ka klienti par ko cīnās bankas un nebanku kredītdevēji nav vieni un tie paši. Banku galvenā atšķirība ir klientu

⁵⁶ Autores veidots – izmantojot-Statistika par nebanku finanšu pakalpojumu sektoru-
<http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiskie-parskati-un-statistika>, un komercbanku ceturkšņu pārskati-
http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/

maksātspējas izvērtēšana. Klienti, kam maksātspēja ir augsta un kam nepieciešami aizdevumi, izvēlas aizņemties līdzekļus bankās, savukārt pie nebanku kredītdevējiem aizņemas tie, kas nespēj izpildīt bankas prasības aizdevuma saņemšanai.

Nebanku kredītdevēji uzsver, ka viņu klienti nav tikai maksātnespējīgā sabiedrības daļa, klientu lokā ir arī patērētāji ar augstiem ikmēneša ienākumiem. Toties nebanku kredītiestāžu klientiem ir jāsaprot, ka par iespēju aizņemties ātri nākas arī maksāt, kas parādās nebanku kredītdevēju aizdevumu procentu likmēs, kas var pārsniegt pat vairākus simtus.⁵⁷

Darba autore uzskata, ka ne vienmēr patērētāji izvēlēšies to kredītdevēju, neatkarīgi vai tā būs banka vai nebanku iestāde, kuram būs zemāka procentu likme, bieži vien ir svarīgs arī aizdevuma saņemšanas ātrums. Nākotnē darba autore paredz, ka bankām nāksies pamainīt savus aizdevumu izsniegšanas nosacījumus, jo mūsdienās cilvēki kļūst ar vien nepacietīgāki un gaidīt vairākas dienas par aizdevuma piešķiršanas apstiprinājumu vai noraidījumu nebūs viņiem aktuāli, kā rezultātā bankas zaudēs klientus.

LNKA vadītāja Baiba Fromane ir sniegusi interviju, kur uz jautājumu- Vai banku nozari uzlūkojat kā konkurētus, viņa ir atbildējusi, ka nebanku kredītdevēji ar bankām ir izveidojuši konstruktīvu sadarbību, jo ir daudz kopīgi jautājumi, kurus mēģina paskaidrot gan amatpersonām, gan sabiedrībai. Viņa uzsver, ka konkurence jebkurā gadījumā ir labs un apsveicams notikums, jebkurā jomā, jo tas veicina kvalitatīvāku un izmaksu ziņā, lētāku pakalpojumu sniegšanu. Un ja bankas pirms kāda laika uzskatīja, ka nebanku kredīti ir mazsvarīgi un aizņem mazu tirgus daļu, tad tagad viņas sāk apgalvot, ka konkurenci var sajūst. Nebanku kredītportfelis aizņem tikai 2% no banku kredītportfeļa, bet uz patēriņu kredītu fona tie jau ir 8-10%. Nebanku sniegtie patēriņu kredītu pakalpojumi ir nedaudz citādi, nekā banku sniegtie ilgtermiņa patēriņa kredīti(5-7gadi), kur tiek iekļauti arī overdrafti, tāpēc šos rādītājus skaitļos nevar salīdzināt, bet redzot, ka nebanku tirgus Latvijā kļūst arvien stabilāks, ka veidojas un attīstās kredītu tirgus, piemēram, nebanku hipotekāri kredīti, vai automašīnu kredīts, banku sektors pamatoti var uztvert nebanku kredītētājus par konkurentiem.⁵⁸

Komercbanku kredītspējas izvērtēšana salīdzinot ar „ātro kredītu „izsniedzējiem

Lai saņemtu kredītu komercbankās ļoti būtisks faktors ir kredīta pieprasītāja kredītvēsturei. Kredītvēsturei jābūt stabilai un pozitīvai, kas daļēji bankai kalpo kā

⁵⁷ Patēriņa kredītesana atsāk izaugsmi- <http://www.lsm.lv/lv/raksts/ekonomika/zinas/paterina-kreditesana-atsak-izaugsmi.a120864/>

⁵⁸Nebanku kredītesanas tirgus, nozares pārskats- http://www.slideshare.net/LNKA_LV/nozares-prskatas?ref=http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/nozares-parskats/ -

psiholoģisks garants, jo tas atklāj kredīta pieprasītāja, spēju racionāli un pareizi izmantot viņam piešķirtos līdzekļus, kā arī viņa spēju izmantot uzņēmuma finanšu resursu iespējas un nodrošināt aizdevuma atgriešanu. Mūsdienās visās komercbankās, lai saņemtu aizdevumu tiek pieprasīta kredītvēsture, kas palīdz izvērtēt klientu maksāspēju. Kopā ar kredītvēsturi tiek izvērtēta arī klienta iepriekšējā sadarbība ar komercbankām.

Ja iesnieguma pārbaude un uzņēmumu finanšu analīzes darbības rādītāji, kā arī kredītvēsture liecina, ka klients būs kredītspējīgs, tad komercbanka piekrīt līguma sagatavošanai.

Kredīta piešķiršanas inspektors pēc parunām ar klientu, pieņem lēmumu vai turpināt darbu ar klientu vai neturpināt. Ja kredīta inspektors nolemj turpināt darbu ar klientu, tad kredīta inspektors izvērtē klienta iesniegtos dokumentus un ar savu slēdzienu tālāk nodod bankas kredītdaļai, kas veic tālāko kredītspējas analīzi.

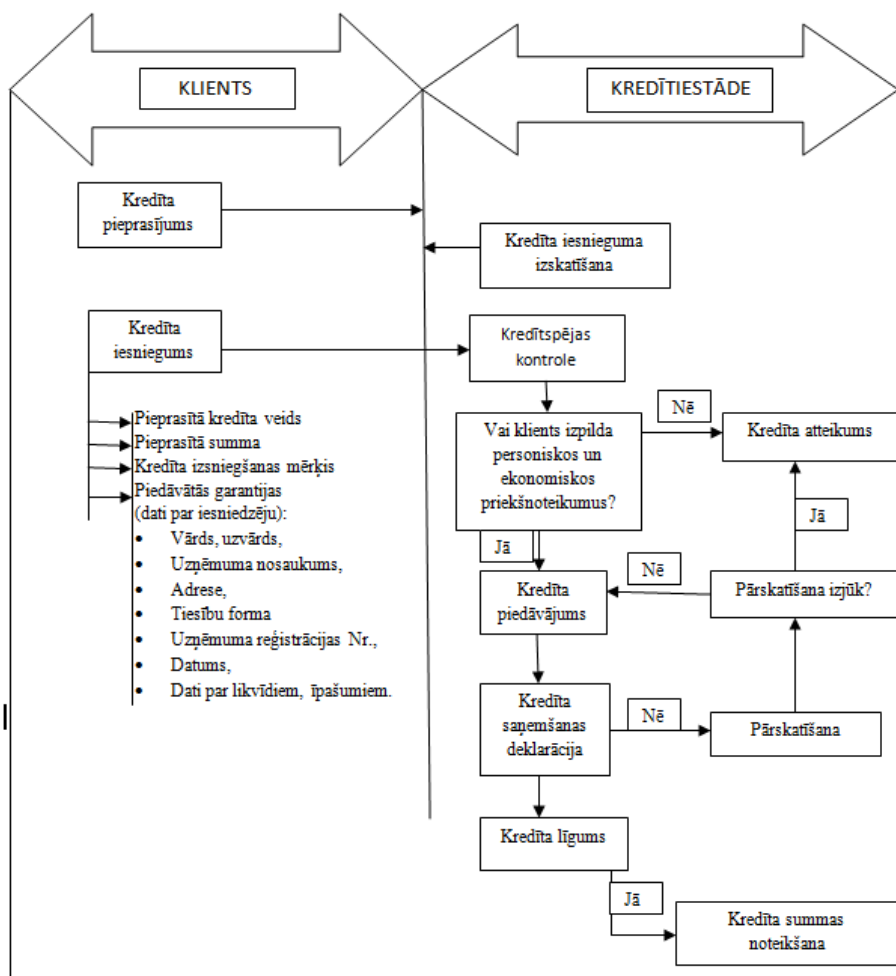
Klienta iesniegums tiek pakļauts padziļinātai izpētei, kur tiek analizēti klienta saimnieciskās darbības rādītāji. Pirmkārt, tiek novērtēta klienta maksāspēja. Kredītspējas analīzes mērogi tiek saistīti ar izsniedzamo kredīta lielumu un tā dzēšanas termiņu.

Kredītspējas analīzei komercbankas izmanto maksāspējas, likviditātes, parādu dzēšanas, aktīvu un rentabilitātes rādītājus. Darbības analīzē iesaistītos rādītājus analizē dinamiskas skatījumā.

Ja veiktās analīzes rezultāti ir pozitīvi, tad var sākties kredītīguma sagatavošanas process. Kredītspējas pārbaudes norisi skatīt 2.23 attēlā.⁵⁹

---

⁵⁹ Krogzeme H., *Finanses un nodokļi*. Rīga: RTU Izdevniecība, 2010.-133.lpp

2.23.att. Kredībspējas pārbaudes procedūras⁶⁰

Darba autore uzskata, ka bankas veic ļoti rūpīgas un padziļinātas klientu kredībspējas izvērtēšanas procedūras, kas aizņem pat vairākas dienas. Sevišķi pēc krīzes radītajām sekām, tās ir kļuvušas piesardzīgākas un stingrāk vērtē klientus, kas vēlas saņemt aizdevumus.

Maksāspējas novērtēšana distances kredītu gadījumos

Lai saņemtu distances kredītu patērētājam iesākumā jāreģistrējas kredītdevēja interneta vietnē. Pēc reģistrācijas visa patērētāja informācija tiek pārbaudīta identificējot viņa norādīto bankas kontu. Distances kredītu nav iespējams saņemt, ja klientam nav savs personīgais bankas konts. Aizdevumu ir iespējams iegūt arī pasta nodaļās, kas sastāda tikai nelielu daļu no visiem izsniegtajiem kredītiem, tikai 2%. Pastā dati par kredītņēmēju tiek iegūti uzrādot derīgu pasi, un klienta aizpildīta pieteikumu, kam tālāk seko parastā maksāspējas izvērtēšana. Maksāspējas izvērtēšana balstās uz četriem pamatprincipiem, kur tiek izmantotas dažādas datubāzes, tajā skaitā Latvijā izveidota Creditinfo Latvija datubāze, kur iespējams redzēt patērētāja pašreizējās saistības pie LNKA biedriem, ja tādas ir. Tālāk pēc klienta sniegtās

⁶⁰ Krogzeme H., *Finanses un nodokļi*. Rīga: RTU Izdevniecība, 2010.-134.lpp

informācijas un PTAC izstrādātajām vadlīnijām maksātspējas izvērtēšanai tiek izskatīta klienta ienākumu un izdevumu attiecība. Kredītdevēji izskata vai klientam ir esošas vai kavētas parādsaistības, kāda ir bijusi iepriekšējo kredītu atmaksāšanas disciplīna, kādi ir klienta ikmēneša ienākumi un izdevumi. Pašās beigās pēc rūpīgas datu apstrādes tiek lemts par kredīta piešķiršanu vai nepiešķiršanu kredīta pieprasītājam. Mazliet mazāk kā puse no visiem pieprasītajiem kredītiem tiek atteikta. Klients, kuram tiek piešķirts kredīts, vēlreiz tiek iepazīstināts ar visiem noteikumiem par īstermiņa aizdevumu, tādēļ var uzskatīt, ka klienta maksātspēja tiek izvērtēta pietiekami, lai secinātu, ka aizdevumi tiek izsniegti atbildīgi.⁶¹

Darba autore uzskata, ka licencētie nebanku kredītdevēji, joprojām, neizvērtē pietiekami savu potenciālo klientu maksātspēju, jo patērētāja sniegtā informācija par sevi var būt nepatiesa, un vēl aizvien daudzi kredītdevēji nepārbauda tās patiesumu.

2.3 Licencēto nebanku kredītdevēju kredītu nepieciešamība

Katram vidusmēra Latvijas iedzīvotājam noteikti ir bijusi situācija, kad kaut kas notiek, un steidzami ir nepieciešami brīvi naudas līdzekļi, taču nav ne uzkrājumu ne brīvo līdzekļu, jo valstī strādājošo mēneša vidējā neto darba samaksa ir pārāk zema. Kopš 2007.gada līdz 2014.gadam vidējā neto darba samaksa ir pieaugusi no 407 līdz 560 eiro (skatīt 2.3.tab), 2013.gadā tā bija 516eiro, bet salīdzinot ar iztikas minimuma patēriņa grozu vienam iedzīvotājam mēnesī 2013.gadā vidēji ir bijis nepieciešams 252,84 eiro (skatīt 2.4.tab.). No tā var secināt, ka lielāku pirkumu gadījumā vidusmēra Latvijas iedzīvotājam ir nepieciešami kredītdevēju pakalpojumi, lai spētu nodrošināt sevi ar ikdienā nepieciešamām lietām.

2.7.tab. Strādājošo vidējā mēneša neto darba samaksa Latvijā no 2007-2014.gadam.(EUR)

Datu avots : csb.gov.lv

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa neto	407	498	486	450	470	488	516	560

⁶¹ Klientu maksātspējas izvērtēšana - <http://www.zuz.lv/klientu-maksatspejas-izvertesana>

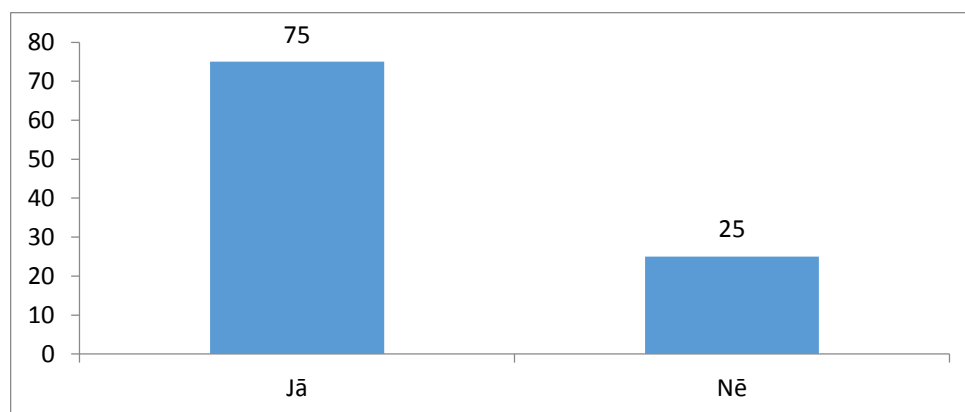
2.8.tab.Iztikas minimuma patēriņa grozs vienam iedzīvotājam mēnesī(gada vidējie rādītāji, eiro)

Datu avots : csb.gov.lv

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Iztikas minimuma patēriņa grozs vienam iedzīvotājam mēnesī	189,09	228,1	239,3	236,8	246,6	250	252,84

Bakalaura darba ietvaros, darba autore ir veikusi aptauju, anketas veidā ar interneta starpniecību uzdodot 7 jautājumus, kuri atklāj, vai cilvēki ir izmantojuši nebanku kredītus, un kādi priekšnoteikumi viņiem ir svarīgi aizņemties pie nebanku kreditoriem.

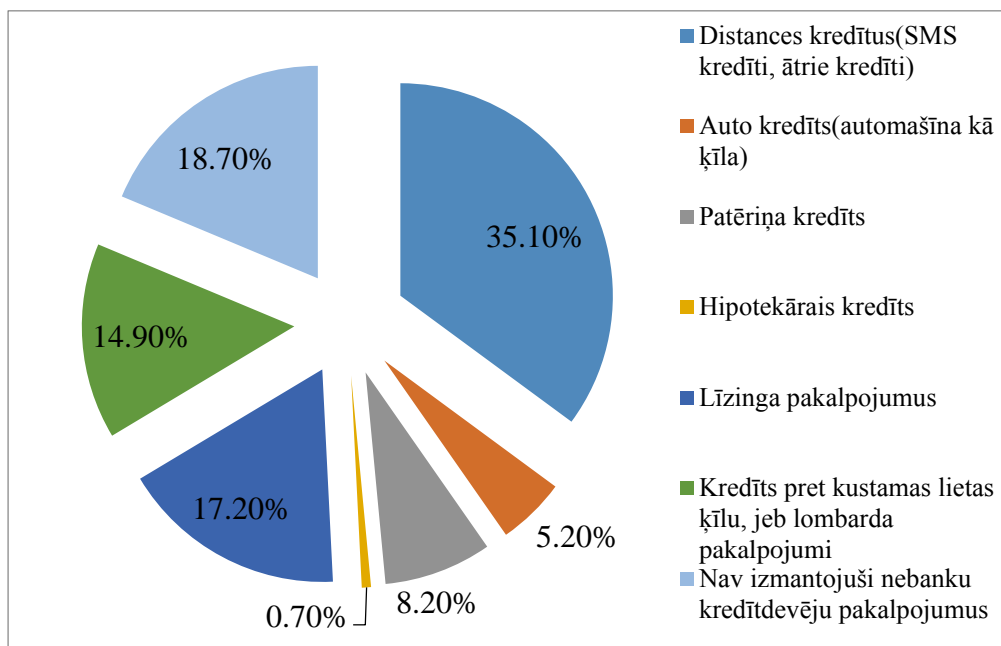
Kopumā aptaujāti tika 100 respondenti, respondentu vidējais vecums 26,2 gadi, no tiem 61 sieviete un 39 vīrieši.

2.24.att.Licencēto nebanku kredītdevēju izmantoto pakalpojumu skaits⁶²

Pirmais aptaujas jautājums parāda, ka no 100 respondentiem, nebanku kredītdevēju pakalpojumus ir izmantojuši 75 cilvēki, bet nav izmantojuši 25. Darba autorei, tas liekas, diezgan liels rādītājs, kas liecina, ka licencētie nebanku kredīti Latvijā tiek izmantoti diezgan bieži.

⁶² Autores veidots izmantojot aptaujā iegūtos datus

2.25.att. Izmantotākie nebanku kredītētāju pakalpojumi⁶³

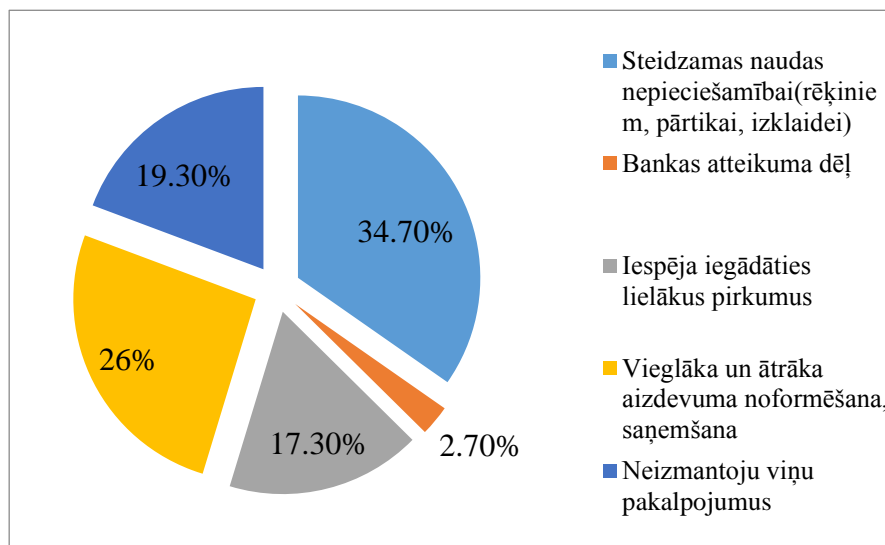
2.25 attēlā ir redzams, ka patērētāji ir izmantojuši vairāk kā vienu nebanku kredītdevēju piedāvātos kredītus. Visvairāk ir izmantoti distances kredīti jeb tā sauktie „ātrie kredīti” 35,1% , darba autore uzskata, ka tas varētu būt saistīts ar to, ka distances kredītus ir visvieglāk un ātrāk saņemt, ja steidzami ir nepieciešami naudas līdzekļi. Pēc tam cilvēki ir izmantojuši līzings pakalpojumus 17,2%, jo tas dod iespēju iegādāties lielākus pirkumus ar samērā zemām procentu likmēm. Kā nākamie ir izmantoti kredīti pret kustamu ķīlu, jeb lombarda pakalpojumi 14,9%, kas varētu būt izskaidrojams ar to, ka lombardos ir iespējas ātri realizēt dārgmetālus, dažādu tehniku, ātri saņemot par to naudas līdzekļus un nav obligāti jāizpērk atpakaļ ķīla. Kā nākamie visvairāk izmantotie nebanku kredīta pakalpojumi ir patēriņa kredīti 8,2% , kas pēc autores domām ir saistīts ar to, ka šobrīd ir diezgan daudz licencēto nebanku kredītdevēju, veseli 17, kas piedāvā patēriņa kredītus, pat lombardos mūsdienās ir iespējams saņemt patēriņa kredītu un daudziem, iespējams, tas šķiet vienkāršāk nekā doties uz banku.

Auto kredītu ir izmantojuši 5,2%, kas pēc autores domām ir diezgan liels rādītājs no 100 respondentiem, kas varētu būt saistīts, ar to, ka auto kredīts dod iespēju iekļāt automašīnu, tās īpašniekam saņemot par to naudu un turpināt to lietot, kas ir diezgan ērti. Hipotekārā kredīta

pakalpojumus pie licencētajiem nebanku kredītdevējiem ir izmantojuši tikai 0,7%, kas varētu būt izskaidrojams, ar to, ka hipotekārais kredīts ir ilgtermiņa kredīts, kur tiek ņemta diezgan liela summa, un patērētāji dod priekšroku bankām, jo tās ir diezgan lielais saistības,

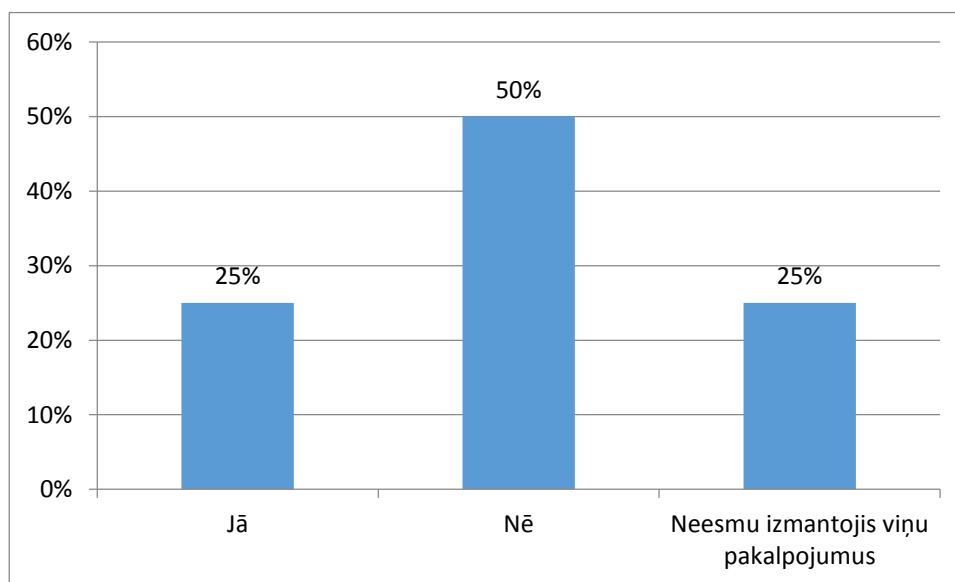
⁶³ Autores veidots izmantojot aptaujā iegūtos datus

ko patērētājs uzņemas. Kopumā nebanku kredīta pakalpojumus nav izmantojuši 18,7% patērētāju.

2.26.att. Izmantotie nebanku kredītdevēju pakalpojumu īpatsvars pēc to nepieciešamības⁶⁴

Visvairāk cilvēki nebanku kredītus ir izmantojuši steidzamas naudas nepieciešamībai 34,70%, pēc tam 26% ir izmantojuši nebanku kredītdevēju pakalpojumus, jo tiem ir vieglāka un ātrāka aizdevuma noformēšana un saņemšana, 17,3% ir atbildējuši, ka ir iespēja iegādāties lielākus pirkumus, un tikai 2,7% ir izmantojuši nebanku kredītdevēju pakalpojumus bankas atteikuma dēļ. 19,3% nav izmantojuši viņu pakalpojumus.

2.27.att. Īpatsvars kredītsaistību grūtībās nonākušajiem kredītņēmējiem

2.27 attēlā var redzēt, ka 50% nav bijušas grūtības atdot nebanku kredītdevēju aizdevumus, bet 25% ir saskārušies ar grūtībām atdot nebanku kredītdevēju aizdevumus, bet 25% nav izmantojuši viņu pakalpojumus.

⁶⁴ Autores veidots izmantojot aptaujā iegūtos datus

Tālāk darba autore ir uzdevusi 5 jautājumus, kādi kritēriji viņiem ir svarīgi aizņemoties pie licencētajiem nebanku kredītdevējiem Latvijā:

1. Vienkārši aizdevuma noformēšanas noteikumi.

Nav svarīgi - 2%

Mazsvarīgi - 10%

Svarīgi - 48%

Ļoti svarīgi - 40%

2% no aptaujātajiem aizdevumu noformēšanas noteikumi nav svarīgi, 10% uzskata, ka tas ir mazsvarīgi, 48% uzskata, ka tas ir svarīgi un 40% uzskata, ka tas ir ļoti svarīgi. Darba autore uzskata, ka vienkārši aizdevuma noformēšanas noteikumi ir svarīgi, jo cilvēki izvēlas parasti aizņemties pie tiem kredītdevējiem, kas neprasa veikt sarežģītas formalitātes, lai saņemtu kredītu.

2. Aizdevumu saņemšanas ātrums.

Nav svarīgi - 1%

Mazsvarīgi - 14%

Svarīgi - 58%

Ļoti svarīgi- 27%

Aizdevumu saņemšanas ātrums 1% uzskata, ka tas nav svarīgi, 14 % uzskata, kas tas ir mazsvarīgi, 58% uzskata, ka tas ir svarīgi un 27% uzskata, ka tas ir ļoti svarīgi Darba autore uzskata, ka tas ir svarīgi, jo, ja steidzami ir nepieciešami naudas līdzekļi, tad aizdevuma saņemšanas ātrums ir svarīgs.

3.Kredītdevēja atpazīstamība.

Nav svarīgi -12%

Mazsvarīgi -30%

Svarīgi - 36%

Ļoti svarīgi- 22%

Kredītdevēja atpazīstamība 12% uzskata, ka tas nav svarīgi pie kā aizņemties naudas līdzekļus, 30% uzskata, ka tas ir mazsvarīgi, 36% uzskata, ka tas ir svarīgi, un 22% uzskata, ka, tas ir ļoti svarīgi. Darba autore uzskata, ka kredītdevēja atpazīstamība ir svarīga, jo labāk ir aizņemties pie zināmiem un atzītiem kredītdevējiem, nevis pie nepazīstamiem, no kā nevar zināt ko sagaidīt.

4.Gada procentu likme.

Nav svarīgi -12%

Mazsvarīgi -25%

Svarīgi - 33%

Ļoti svarīgi- 30%

Gada procentu likme 12% patērētāju uzskata, ka nav svarīgi, darba autore uzskata, jo ja steidzami nepieciešama nauda, tad jau aizņemsies pie jebkādiem nosacījumiem. 25% uzskata, ka tas ir mazsvarīgi, 33% uzskata, ka tas ir mazsvarīgi un 30% uzskata, ka tas ir ļoti svarīgi. Darba autore uzskata, ka gada procentu likme ir ļoti svarīga pie ilgtermiņa kredītiem, jo tie tiek maksāti ilgtermiņā, bet tikai svarīga pie īstermiņa aizdevumiem, jo parasti, jau patērētāji vēlas maksāt par dažādiem pakalpojumiem pēc iespējas lētāk.

5.Pirmais kredīts bezmaksas, dažādi bonusi.

Nav svarīgi - 6%

Mazsvarīgi -11%

Svarīgi - 44%

Ļoti svarīgi- 39%

6% uzskata, ka pirmais kredīts bezmaksas un dažādi bonusi nav svarīgi, 11% uzskata, ka tas ir mazsvarīgi, 44% uzskata, ka tas ir svarīgi, 39% uzskata, ka tas nav svarīgi. Darba autore uzskata, ka tas ir svarīgi, jo, ja patērētājs plāno aizņemties tikai vienreiz viņš ir ieguvējs un neko nepārmaksā, bet kredītdevēji tādējādi piesaista vairāk klientus.

Uz jautājumu vai Jūsaprāt licencētie nebanku kredītdevēji klientu maksātspēju izvērtē pietiekami, respondenti ir atbildējuši :

Jā-	21%
Nē-	59%
Nezinu-	20%

21% uzskata, ka nebanku kredītdevēji pietiekami izvērtē savu klientu maksātspēju, 59% uzskata, ka nepietiekami tiek izvērtēta klientu maksātspēja un 20% nezina, vai pietiekami vai nepietiekami tiek izvērtēta klienta maksātspēja. Darba autore uzskata, ka klientu maksātspēja līdz 2014.gada pirmajam janvārim, kad tika ieviestas stingrākas PTAC vadlīnijas klientu maksātspējas izvērtēšanai, netika izvērtēta pietiekami.

2.4 Sabiedrības ieguvums no licencētajiem nebanku kredītdevējiem Latvijā

Lai nebanku kredītdevēji Latvijā varētu strādāt likumīgi, ir jāsaņem licence, ko izsniedz PTAC, un jāsamaksā valsts nodeva 71 440 EUR par licences saņemšanu un katru gadu par pārreģistrāciju jāmaksā 14 200 EUR. Uz 2014.gada novembri Latvijā savu darbību pārreģistrēja 52 licencētie nebanku kredītdevēji un nāca klāt trīs jauni licencētie nebanku

kredītdevēji SIA "Ondo", SIA „Totem finansu sistēma” un AS „Mintos”⁶⁵, kas nozīmē, ka 2014.gadā Valsts kasē ienāca nauda 214 320 eiro, par jaunajiem nebanku tirgus dalībniekiem un 738 400 par līdzšinējo licencēto nebanku kredītdevēju parreģistrāciju, kopā sastādot 952 720 EUR lielus budžeta ieņēmumus. Darba autore uzskata, ka pie nebanku kreditora gada neto apgrozījuma un neto peļņas, iekasētā summa par parreģistrāciju ir salīdzinoši neliela.

Vieta	Uzņēmums	Neto apgrozījums 2013 EUR	Neto apgrozījums 2012 EUR	Apgrozījuma % pieaugums pret iepriekšējo gadu	Neto peļņa 2013 EUR	Darbinieku skaits
1	AS 4 finance	49 581 391	35 132 128	41%	28 317 994	200
2	SIA MCB Finance Latvia	5 466 077	4 349 117	26%	249 781	11
3	SIA Aizdevums.lv	4 690 871	3 335 496	41%	2 876 203	52
4	SIA InCredit group**	4 652 235	2 959 340	57%	1 804 987	84

2.28.att. Četru licencēto nebanku kredītdevēju darbības rādītāji par 2012 un 2013.gadu.⁶⁶

2.28 attēlā var redzēt, ka „ātro kredītu” nozares līderis AS „4 finance” vien jau neto peļņu 2013.gadā sastāda 28 miljonus eiro, SIA „Aizdevums.lv” gandrīz 3 miljonus eiro, SIA InCredit group 1,8 miljonus, kas pēc autores domām, varētu atļaut palielināt licences parreģistrācijas maksu atsevišķiem uzņēmumiem atkarībā no viņu neto peļņas un apgrozījuma apjoma.

Uz doto brīdi licences nebanku kredītdevējiem tiek izsniegtas uz vienu gadu. LNKA uzskata, ka šāda sistēma neļauj nebanku kredītiestādēm plānot savu darbību ilgtermiņā un veikt investīcijas uzņēmuma darbības attīstībā, kā, piemēram, datu drošībā, IT sistēmās, iekšējās kārtības nodrošināšanai.

LNKA rosinās, lai licences nav terminētas un, ja kāds no nebanku kredītdevējiem pārkāps PTAC normatīvo aktu prasības, tad PTAC varēs lemt par licences atņemšanu konkrētajam tirgus dalībniekam. Pēc šādas sistēmas šobrīd Latvijā darbojas arī komercbankas.⁶⁷

Darba autore uzskata, ka nebanku kredītdevējiem ir jāparreģistrē savas licences katru gadu, tas ļaus vieglāk izkontrolēt nebanku kredītētājus, kā arī katru gadu dos budžeta ieņēmumus.

Latvijas bankas mājaslapā par citu finanšu institūciju (turpmāk CFI) publicētie dati liecina, ka lombardu un ātro kredītu izsniedzēji, daļa no bankām šķirtajā finanšu pakalpojumu sektorā ir aptuveni 46%. Kopējie aktīvi CFI sektorā ir aptuveni 1,37 miljardi eiro, tad

⁶⁵ Pārskats pārs nebanku kredītētājus -

http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/2014_i_pusgads_parskats_par_nebanku_kredit_tirgu%281%29.pdf

⁶⁶ Nozares pārskats - <http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/nozares-parskats/>

⁶⁷ Nebanku kredītdevēju asociācija rosina izsniegt beztermiņa licences - http://financenet.tvnet.lv/zinas/541833-nebanku_kreditdevēju_asociacija_rosina_izsniegt_beztermina_licences

lombardu un citu CFI aktīvu summa ir mērāma vairāk kā 640 miljonu eiro apmērā, kas Latvijas ekonomikai ir diezgan liela summa.

Spriest par to cik lielu daļu no šiem lombardu un citiem CFI aktīviem sastāda „ātrie kredīti” ir bezjēdzīgi. Atliek pieminēt, ka spriest kaut ko vairāk par šo nozari, izņemot to, ka tā ir samērā liela Latvijas ekonomikai un dod apmēram 3,2% no IKP.⁶⁸

Liela devumu sabiedrībai ir devis nebanku kreditēšanas tirgus līderis AS 4finance, ar zīmola SMScredit.lv labdarības iniciatīvu LabieDarbi.lv, kas tika uzsākta 2010.gada 26.aprīlī, un tās galvenais mērķis ir ,izmantojot projektu konkursa kārtību, Latvijas iedzīvotājiem un viņu izveidotām organizācijām sniegt iespēju iegūt finansējumu savu ideju īstenošanai un palīdzēt tiem, kuriem pavisam maz pietrūkst, lai kļūtu par atpazīstamiem māksliniekiem, sporta zvaigznēm, zinātniekiem vai tiem, kas vēlas labiekārtot savu apkārtni.⁶⁹

2.29.att.Īstenoto projektu pārstāvētās jomas un saziēdotās summas uz 2014.gada pirmo pusgadu.⁷⁰

Projekta pastāvēšanas laikā, ar SMScredit.lv starpniecību ir izdevies realizēt dažādu projektus, visā Latvijā visdažādākajā nozarē, pēc 2.attēla mēs redzam, ka vislielākais ieguldījums no SMScredit puses ir veikts tieši sporta nozarē, sastādot 33% no visām nozarēm kopā ziedojot 255 tūkstošus eiro, otrajā vietā ir kultūrā ieguldītie līdzekļi, sastādot 24% un 211 tūkstošus eiro, tālāk ieguldot mākslā 18% sastādot saziēdoto summu 117 tūkstošu eiro apmērā, pēc tam izglītībā, vidē un zinātnē . LabieDarbi.lv organizācijas ietvaros tiek atbalstītas dažādas idejas un mērķi, kam nav komerciāla rakstura, kā arī dažādu biedrību un organizāciju projektus, kas palīdz bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem veicināt savu profesionālo izaugsmi.

2.30.att. Kopumā saziēdotie līdzekļi no 2010. gada līdz 2014.gada pirmajam ceturksnim

⁶⁸ Ko LB vēsta par ātrajiem kredītiem - <http://www.zuz.lv/ko-latvijas-banka-vesta-par-atrajiem-kreditiem>

⁶⁹ Labie darbi - <https://www.smscredit.lv/charity>

⁷⁰ Labie darbi - <https://www.smscredit.lv/cms/images/charity/labiedarbi/grafika-2.png>

2.30 attēlā mēs redzam, ka ziedotās summas cilvēku projektiem ar katru gadu kopš organizācijas LabieDarbi.lv dibināšanas ir tikai pieaugušas, kopā sastādot pa visu periodu jau vienu miljonu eiro, realizējot 217 projektus, kas nav mazs skaits.⁷¹

Jau kopš 2009.gada SMScredit.lv atbalsta arī Latvijas sportistus, jo uzskata, ka panākumi ir smags un ilgstošs darba rezultāts, kuru sasniegšanai nepieciešama gan psiholoģiskais, gan finansiālais atbalsts.

SMScredit atbalsts sportā :

- Pludmales volejbolā(Aleksandrs Samoilovs, Jānis Šmēdiņš);
- Skeletonā (Martins un Tomass Dukuri);
- Basketbolā(VEF Rīga);
- Futbolā (FS Meta/Latvijas Universitāte);
- Viegatlētikā (Laura Ikauniece, Ainārs Kovals);
- Velomaratonā(Jūrmalas veromaratons)
- BMX riteņbraukšanā(Māris Štrombergs) u.c.⁷²

Nu pat notikušajā Saeimas sēdē 2015.gada 30.aprīlī, kad tika atbalstīti grozījumi „ātro kredītu” ierobežošanai, Saeimas deputāts Kārlis Seržants teica: „*Man gribētos tiem sportistiem, kas tagad televīzijā aktīvi aizstāv ātros kredītus, pajautāt, vai viņi zina, ka tas miljons, kas ir ziedots sportam, ir 30 tūkstošiem cilvēku Latvijā drusku dzīvi sabojājis.*”⁷³

Darba autore uzskata, ka katram cilvēkam pirms stāties kredītsaistības, ir jāspēj domāt tālredzīgi un jāizvērtē savas iespējas aizdevumu pēc tam arī atmaksāt. Muļķīgi būtu uzskatīt, ka patriotiski tagad būtu kavēt „ātrā kredīta” maksājumus, jo katrs soda procents aiziet Latvijas sportā, tā nebūt nav. Jaatzīst, ka SMScredit.lv devums Latvijas sabiedrībai ir milzīgs, lai arī šie līdzekļi, iespējams, ir iegūti uz kavētiem soda procentiem, vai uz aizdevumu komisijas maksām, tomēr, jāsecina, ka cilvēki paši vien šos kredītdevējus izvēlas, nerēķinoties ar to pakalpojumu izmaksām un nemaksāšanas sekām.

---

⁷¹ Labie darbi - <https://www.smscredit.lv/charity>

⁷² SMScredit atbalsts sportam - <https://www.smscredit.lv/charity/atbalsts>

⁷³ Ātro kredītu uzraudzība - http://www.delfi.lv/business/bankas_un_finanses/atros-kreditus-neizsniegs-naktis-uzraudzibu-uztices-fkfk-lemj-saeima.d?id=45905771

3.Licencēto nebanku kredītu attīstības perspektīvas Latvijā

3.1 Licencēto nebanku kredītu attīstības prognozes Latvijā

Nebanku kreditēšanas nozares sakārtošanas process sākās tikai ar 2012.gadu, kad ieviesa nebanku kredītdevēju licencēšanu. Kopš tā laika arī sākās nebanku kredītdevēju tirgus uzraudzības un stabilizācijas mēģinājumi, lai aizsargātu patērētājus no negodīgiem kredītdevējiem, apdraudot nebanku kredītdevēju pastāvēšanu ilgtermiņā.

Darba autore uzskata, ka lielu ieguldījumu nozares sakārtošanai un tās ilgtermiņa attīstībai Latvijā ir devusi LNKA, kas sāka darboties kopš 2013.gada, un šobrīd pārstāv 15 Latvijas zīmolus, kas sastāda gandrīz 80% no visa nebanku kredītu tirgus daļas.⁷⁴

Lai veiktu nozares sakārtošanu LNKA biedri, jau 2013.gada sākumā, vienojas, par atbildīgas biznesa prakses īstenošanu, kā arī par papildus pasākumu ieviešanu kredītņēmēju aizsardzībai, parakstot Labas prakses standartu.⁷⁵ 2013.gada februārī LNKA biedri vienojas, par to, ka neizsniegs vairs aizdevumus 18 un 19 gadus veciem jauniešiem, līdz brīdim, kamēr valsts izveidos vienotu kredītreģistru, lai spētu pārbaudīt patērētāju ienākumu līmeni.⁷⁶ Ar 2013.gada 1.martu LNKA biedri vienojas ierobežot līgumsoda apmēru, kas tas nepārsniegs 100% no parāda, kas iekļauj gan kredīta pamatsummu, gan komisijas maksu.⁷⁷ Lai samazinātu risku, ka nebanku kredītus aizņemas patērētāji, kas nespēj segt savas saistības LNKA biedri ar 2013.gada 1.martu vienojas savā starpā apmainīties ar datiem par klientu esošajām un bijušajām saistībām, tā nodrošinot kvalitatīvāku klientu maksāspējas izvērtēšanu.⁷⁸ Lai palīdzētu grūtībās nonākušajiem kredītņēmējiem, kas aizdevumus ir paņēmuši pie vairākiem kredītdevējiem un nespēj segt savas saistības LNKA izstrādā kārtību, kādā grūtībās nonākušais kredītņēmējs ar asociācijas biedriem var vienoties par aizdevuma pakāpenisku atmaksu, ņemot vērā katra patērētāja iespējas atdot aizdevumu.⁷⁹

Kopš 2013.gada tiek apsriests, par nepieciešamību ieviest, nebanku kreditēšanas nozarei atbilstošu regulējumu, lai pasargātu patērētājus no negodprātīgas prakses un tai pat laikā neradītu draudus nozares uzņēmumiem ieiet pelēkajā zonā. LNKA biedri uzskata, ka jaunajā

⁷⁴ LNKA biedri - <http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/biedri/>

⁷⁵ Papildus pasākumi klientu aizsardzībai - <http://www.nebanku-kreditdeveji-vienojas-par-papildu-pasakumiem-klientu-aizsardzibai-2.html>.<http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/>

⁷⁶ Aizdevumus neizsniegs - <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/nebanku-kreditdeveji-18-un-19-gadus-veciem-jauniesiem-neizsniegs-aizdevumus.html>

⁷⁷ Līgumsodi - <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/ligumsods-nebanku-kreditesanas-nozare-neparsniegs-100-no-parada.html>

⁷⁸ Klientu maksāspējas izvērtēšana - <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/turpmak-nebanku-kreditetaji-apmainisies-ar-datiem-un-veiks-pilnigu-klientu-maksatspejas-vertesanu.html>

⁷⁹ Grūtībās nonākušie kredītņēmēji - <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/ar-asociacijas-starpniecibu-grutibas-nonakusie-kreditnemeji-vares-pakapeniski-atdot-paradus.html>

likumprojektā būtu jāapstiprina nebanku kredītdevēju tiesiskais pamats, kārtība kā notiek licencēšana un uzraudzība, patērētāju datu aizsardzības kontrole, maksātspējas izvērtēšanas kārtība, patērētāju informēšana par aizņēmuma nosacījumiem, sodu noteikšanu par nelicencētu darbību, kā arī citi svarīgi nozares jautājumi.⁸⁰ Līdz šim brīdim nekāds jauns likums nav izveidots, tikai runāts par to, kā apspiest nebanku kredītdevējus un ierobežot viņu darbību Latvijā.

2013.gada 10.aprīlī, Ekonomikas ministrija jau bija sagatavojusi priekšlikumus iesniegšanai Saeimā, radot draudus apzināti izslēgt nebanku kredītdevējus no finašu tirgus, reizē radot komercbankām labvēlīgākus nosacījumus patēriņu kreditēšanā. To apstiprināja fakts, ieviest nebanku kredītdevējiem salikto gada procentu likmi 100% apmērā. Ekonomikas ministrijas izmantotā saliktā gada procentu likme, sākotnēji tika izmantota komercbanku izsniegto kredītu salīdzināšanai, kuru atgriešanas termiņš ir lielāks par vienu gadu. Ja to piemēro īstermiņa kredīta salīdzināšanai, tā rada maldinošu priekšstatu un nav atbilstoši pielietojama. Ja šāds priekšlikums tiktu pieņemts, tad patērētājam aizņemoties 28,46eiro(20 Ls) uz divām nedēļām, tad lielākā komisijas maksa, ko nebanku kredītdevēji varētu iekasēt būtu 0,77 eiro(0,54 Ls) , kas nesegtu izmaksas, ne darbinieku algām, ne nodokļu nomaksai, kā arī klienta maksātspējas izvērtēšanai, kas dažādās datubāzēs izmaksā aptuveni 2,85eiro (2 Ls). Šādu priekšlikumu ieviešanai netika minēts konkrēts paskaidrojums no Ekonomikas ministrijas puses, kā rezultātā LNKA bija pamatotas aizdomas, par komercbanku interešu lobēšanu.⁸¹

2013.gada novembrī, LNKA aicināja valdību, nepieņemt Ekonomikas ministrijas izstrādāto likumprojektu, pieminot, ja šie priekšlikumi tiks pieņemti, nebanku kredītdevēji vērsīsies pret Latvijas valsti Satversmes tiesā. LNKA vadītāja Baiba Fromane, atzina, ka prasības Satversmes tiesā ir pēdējais risinājums, jo uzskata, ka tiesiskā valstī tiek veikti pamatīgi uzņēmējdarbības ierobežojumi, bez skaidriem un pamatotiem ierobežojumu paskaidrojumiem. Ekonomikas ministrijai būtu jādod konkrēti paskaidrojumi, kāpēc tiek piemērota tieši šī procentu likme nevis kāda cita, un ko ir plānots sasniegt ar šīs likmes ieviešanu. Baiba Fromane uzsver, ka ieviešot pārāk zemu pakalpojuma cenu tirgū, lēnām izzudīs īstermiņa aizdevumi līdz 30.dienām. Iznākums būs tāds, ka patērētājiem nāksies

---

⁸⁰ Rosina izstrādāt likumu nebanku kreditēšanas regulācijai - <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/rosina-izstradat-atsevisku-likumu-nebanku-kreditesanas-nozares-regulejumam.html>

⁸¹ Nozares izslēgšana no tirgus - <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/nebanku-kreditdeveji:-ekonomikas-ministrs-grib-izslegt-nozari-no-finansu-tirgus.html>

aizņemtās lielākas summas uz garākiem termiņiem, par to maksājot vairāk, kas nonāk pretrunās ar atbildīgas aizņemšanās pamatprincipiem.⁸²

2014.gada 30.aprīlī, Saeimas sēdes otrajā lasījumā, saeima atbalstīja grozījumus Patērētāju tiesības aizsardzības likumā, kas paredz vairākus būtiskus nosacījumus distances kredītēšanas („ātro kredītu”) nozares turpmākajā darbībā. Ekonomikas ministrija paredz, ka izstrādātie grozījumi likumā labvēlīgi ietekmēs patērētājus, kuri izmanto „ātro” kredītu pakalpojumus, kā arī visu sabiedrību kopumā, jo cer, ka tie mazinās pārmērīgu un neapdomīgu aizņemšanās risku.

Jaunie grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā paredz, ka kredītu procenti, ieskaitot, nokavējuma procentus, kredīta termiņa pagarināšanas izmaksas, un citas ar aizdevumu saistītās izmaksas, kopā nedrīkstēs pārsniegt 100% no sākotnēji izsniegtās aizdevuma summas. Šāds regulējums nodrošinās to, ja patērētājs nevarēs laicīgi segt savas parādsaistības finansiālu apstākļu dēļ, tas neslīgs vēl pārmērīgākos parādos. Darba autore piekrīt šim grozījumam, jo pašlaik sabiedrībā ir zināmi cilvēki, kuru kredītu parādu summa pārsniedz jau vairākus simtus % no pamatsummas, kas nav godīgi pret patērētāju.

Kopējās kredīta izmaksas patērētājiem nedrīkstēs pārsniegt 0,25% dienā no kredīta pamatsummas, šo procentu nepiemēros kredītiem, kuru summa nepārsniegs 100 eiro, kas nodrošinās tiem patērētājiem, kas sedz savas parādsaistības laicīgi, nepārmaksāt par saņemto aizdevumu, sedzot daļu no to patērētāju kredītiem, kas tos neatmaksā. Savukārt ierobežotas peļņas apstākļos kredītdevēji būs spiesti stingrāk izvērtēt savu klientu maksātspēju un neizsniegt kredītus tiem klientiem, kuru maksātspēja ir nepietiekama. Darba autore, uzskata šo regulējumu par nepietiekami izvērtētu no kredītdevēju puses, patērētājs šajā situācijā būs ieguvējs, bet kredītdevēji nespēs segt savas patstāvīgās izmaksas, kā rezultātā tiks panākts tieši pretējs efekts, ka kredītdevēji vienkārši neizvērtēs savu klientu maksātspēju pietiekoši un mēģinās pelnīt uz maksātnespējīgajiem iedzīvotājiem.

Nokavējuma procentu summa, nedrīkstēs pārsniegt 0,35% dienā no pamatsummas, nodrošinās to, ja patērētājs nokavēs savas parādsaistības atmaksas termiņu, viņš tomēr spēs samaksāt un nosegt savas parādsaistības ar kredītdevēju. Darba autore, drīzāk piekrīt, nekā nepiekrīt šim grozījumam, jo kredītdevējam ir pietiekami jāizvērtē klienta maksātspēja, lai nepieļautu, ka iestājas aizdevuma neatmaksāšanas process, un tai pat laikā, patērētājam ir jāsaprot, ka viņš spēs šo aizdevumu atdot.

---

⁸² Pavļuta likumprojekts par pakalpojumu cenas noteikšanu - <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/nebanku-kreditdeveji:-pavluta-likumprojekts-par-pakalpojuma-cenas-noteikšanu-ir-antikonstitucional.html>

Kredītu izsniegšanas ierobežojumi laika posmā no 23:00 līdz 8:00 rītā, nodrošinās, to, lai patērētāji, it sevišķi jaunieši, neaizņemtos bezatbildīgi.⁸³ Darba autore uzskata, ka šie grozījumi ir pieņemami, jo cik gadījumu nav zināmi, ka jaunieši alkohola reibumā, meklējot izklaides, bieži aizņemtas neizvērtējot savas iespējas atgriezt aizdevumu.

LNKA vadītāja Baiba Fromane ir pārliecināta, ka pēc šo grozījumu pieņemšanas tirgū pazudīs īstermiņa kredītdevēji, jo no piedāvātās komisijas maksas uzņēmumi nespēs segt savas administratīvās izmaksas, kā arī datu pārbaudes izmaksas maksātspējas izvērtēšanai, patērētājam nāksies pārmaksāt aizņemoties lielākas summas uz garākiem termiņiem. LNKA arī brīdina, ka pārāk ierobežojot legālos uzņēmumus, pastāv liels risks, ka sāks veidoties nelegālais kredītēšanas tirgus, ka kredīti tiks izsniegti no ārzemēm, apejot Latvijas likumdošanu, jo jau šobrīd Latvijā darbojas pāris šādu nelegālu kredītu izsniedzēju.⁸⁴

Ferratum Group reģionālais direktors Sari Kauppi, uzskata, ka ar plānotajām likumdošanas izmaiņām par gada procentu likmes ierobežojumiem tieši var sekmēt īstermiņa aizdevumu summu pieaugumu, jo tika novērots citās valstīs kurā darbojas Ferratum Group uzņēmumi, un kur tika noteikti gada procentu griesti, tika novērots aizdevumu summu pieaugums un aizdevumu termiņu pagarināšana.⁸⁵

Darba autore uzskata, ka vislielākie draudi šobrīd ilgtermiņa attīstībai licencēto nebanku kredītēšanā ir tieši īstermiņa kredītētājiem, ko šobrīd aktīvi mēģina ierobežot valsts. Šī nozare ir samērā jauna, un pēc autores domām, nav kārtīgi izpētīti visi tās plusi un mīnusi, un pagaidām tiek veikti visi iespējamie pasākumi, lai „ātro kredītu” izsniedzēji pārstātu veikt savu darbību Latvijā.

LNKA vadītāja Baiba Fromane sniegusi interviju, kur uz jautājumu kā attīstīsies nebanku kredītēšana Latvijā pēc diviem trim gadiem un ar kādiem nākotnes izaicinājumiem būs jāsaskaras nākotnē nebanku kredītdevējiem, viņa ir atbildējusi, ka mūsdienās pakalpojumi ar vien vairāk un straujāk tiek piedāvāti internetā, viņa uzsver, ja vēlies būt konkurētspējīgs 21.gadsimtā, savi pakalpojumi ir jāspēj piedāvāt internetā. Galvenais jautājums mūsdienās ir par to vai finanšu pakalpojumu sniedzēji spēs pārorientēties, lai savus pakalpojumus piedāvātu ātrāk un ērtāk, jo patērētājs vairs nav ieinteresēts staigāt vairākas dienas pie kredītaizdevējiem ar papīra dokumentiem. Mūsdienās liela vērtība ir laikam, un tie, kas spēs pielāgoties jaunajām tirgus prasībām un patērētāju paradumiem būs vislielākie ieguvēji. Baiba Fromane lielus izaicinājumus tuvākajā nākotnē nebanku kredītdevējiem nesaskata, galvenais

---

⁸³ Jaunie nosacījumi „ātro kredītu” nozarei - <http://www.ptac.gov.lv/lv/news/jaunie-nosacijumi-atro-kreditu-nozare-mazines-neapdomigas-aiznemsanas-risku-papildinats>

⁸⁴ Kas notiek „ātro kredītu nozarē” - <http://m.lvportals.lv/visi/likumi-prakse?id=270249>

⁸⁵ Prognozes ātro kredītu attīstībai - <https://www.ferratum.lv/lv/prognoze-atro-kreditu-aizdevumu-summu-pieaugumu>

būs spēja pārorientēties uz ilgtermiņa un atbildīga biznesa domāšanu, tādu pašu reakciju sagaidot no valsts puses, lai lēmumi būtu pārdomāti, un neierobežotu pakalpojumu pieejamību, lai valsts spētu arī analizēt procesus ilgtermiņā.

Interesants ir nesens PriceWaterhouseCoopers globālais pētījums par finanšu pakalpojumiem nākotnē – Future Shape of Banking, kur pētījuma autori uzskata, ka jau pēc desmit līdz divdesmit gadiem, tīvs ekonomika spēš pastāvēt bez bankām to tradicionālā izpratnē, jo palielināsies nebanku kredītdevēju piedāvāto pakalpojumu skaits, kas būs līdzvērtīgi banku pakalpojumiem. Tiks mests izaicinājums banku līdzšinējam darbības modelim, ņemot vērā jauno pakalpojumu ātrumu, pieejamību un ērtumu. Kas liek secināt, ka fundamentālas pārmaiņas ir neizbēgamas.⁸⁶

Darba autore uzskata, ka nebanku kredītdevēju darbība nākotnē, būs atkarīga no Latvijas likumdošanas, no valdības pieņemtajiem lēmumiem, par nebanku kredītdevēju darbības noteikumiem Latvijā.

---

⁸⁶ http://www.slideshare.net/LNKA_LV/nozares-prskatas?ref=http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/nozares-parskats/

Secinājumi

No darbā veiktās analīzes darba autore nonāca pie šādiem secinājumiem:

1. Banku krīzes atstāto seku un komercbanku piesardzīgās maksātspējas izvērtēšanas rezultātā, Latvijā ir ļāvusi attīstīties nebanku kredītēšanas sektoram.
2. Kopš 2007.gada licencēto nebanku kredītdevēju skaits ir bijis virs 50, pēc kā var secināt, ka viņu pakalpojumi Latvijā ir pieprasīti.
3. Kopš 2011.gada novembra, Latvijā tika sākta veikt nebanku kredītēšanas nozares sakārtošanas pasākumi, ieviešot nebanku kredītdevēju licencēšanu.
4. Daudzi cilvēki izmanto nebanku kredītdevēju pakalpojumus, jo uzskata, ka tos ir vieglāk noformēt un tie ir vieglāk pieejami.
5. Licencētie nebanku kredītdevēji neizsniedz tikai „ātros” kredītus, tā darbības lauks ir daudz plašāks, piedāvājot patērētājiem arī bankās piedāvātos aizdevuma veidus.
6. No jauna izsniegto nebanku kredītu apjomi Latvijā, kopš 2013.gada pirmā pusgada līdz 2014.gada pirmajam pusgamam ir samazinājušies, par 11,50%, kas ir saistīts ar no jauna izsniegto distances kredītu apjoma samazināšanos.
7. Pēdējā laikā ir vērojams straujš pieprasījums pēc patēriņa kredītiem, par to liecina patēriņu kredīta kredītportfelis, kas no 2013.gada pirmajam pusgamam līdz 2014.gada pirmajam pusgamam ir pieaudzis par 13,72 miljoniem eiro.
8. Licencēto nebanku kredītportfelis salīdzinot 2013.gada pirmo pusgadu ar 2014.gada pirmo pusgadu ir pieaudzis par 5,62 miljoniem eiro jeb par 1,6%, kas ļauj secināt, ka cilvēki izmanto nebanku kredītdevēju pakalpojumus.
9. Vislielāko daļu no nebanku kredītportfeļa sastāda līzings, noma, auto komercķīlas darījumi 176,32 miljoni 2014.gada pirmajā pusgadā no visa kredītportfeļa, kas pēc autores domām ir izskaidrojams ar to, ka bankas ir izveidojušas atsevišķus meitas uzņēmumus līzinga pakalpojumu sniegšanai.
10. Vislielākais kavētais kredīta īpatsvars ar kavējumu virs 180 dienām ir novērojams „ātrajiem kredītiem” 2014.gada pirmajā pusgadā sasniedzot 24,30% no 37,10%, jo tos izsniedz uz īsu termiņu, kas nereti kredītņēmējam sagādā grūtības ar aizdevuma atgriešanu laikus.
11. Visaugstākās gada procentu likmes ir distances kredītiem, jo tie tiek izsniegti uz visīsāko laika periodu.
12. 31% no visiem izsniegtajiem distances kredītiem ir pagarināti 3 un vairāk reizi, kas liecina, ka patērētājiem ir grūtības atgriezt īstermiņa aizdevumus.

13. Bankās patēriņa kredītiem ir daudz zemākas procentu likmes nekā pie nebanku kredītdevējiem .
14. Nebanku kredītportfelis aizņem 2,4% salīdzinot ar banku kredītportfeli, kas ir diezgan daudz, salīdzinot ar laiku kad viņi parādījušies.
15. Bankas savu klientu kredībspēju izvērtē daudz rūpīgāk un pārdomātāk nekā „ātro kredītu” devēju izsniedzēji, tādējādi samazinot aizdevuma zaudējuma risku.
16. No 100 respondentiem 35,10% ir izmantojuši distances kredītu pakalpojumus, 17,2% ir izmantojuši līzinga pakalpojums, 14,9% ir izmantojuši lombardu pakalpojumus.
17. No 100 respondentiem 34,70% ir izmantojuši nebanku kredītdevēju pakalpojumus, steidzamas naudas nepieciešamībai.
18. 2014.gadā Valsts kasē ienāca 952 720 eiro par nebanku kredītdevēju licenču izsniegšanu un pārreģistrāciju.
19. SMScredit.lv kopš 2010.gada ir saziņojuši miljons eiro lielus līdzekļus , lai atbalstītu Latvijas projektus.
20. Ātros kredītdevējus vajag ierobežot, bet ne jau tādā līmenī, lai viņiem būtu jāpārtrauc sava darbība, jo tad radīsies citi nebanku kantori, kuru darbība nebūs izkontrolējama, jo patērētājs tāpat turpinās meklēt aizdevuma iespējas.

Priekšlikumi

Darba autore nebanku kreditēšanas nozares uzlabošanai izvirza šādus priekšlikumus :

1. Licencētajiem nebanku kredītdevējiem, it sevišķi akcentējot īstermiņa aizdevumu izsniedzējus, noteikti būtu jāuzlabo savu klientu maksāspējas izvērtēšana, lai novērstu aizdevuma neatgūšanas risku un uzlabotu kredītu kvalitāti, neizsniedzot kredītus personām kam nav oficiālas darba vietas vai regulāri ikmēneša ienākumi.
2. Noteikti jāveic izmaiņas Latvijas Republikas likumdošanā attiecībā uz licencētajiem nebanku kredītdevējiem. Ekonomikas ministrijai būtu jāizveido atsevišķs likums, kas ļautu nebanku kreditēšanas nozarei attīstīties, vienlaikus uzlabojot kredītņēmēju aizsardzības mehānismu.
3. PTAC būtu noteikti jāinformē patērētāji publiskajā telpā par nelicencētu kredītdevēju darbību Latvijā, lai nepieļautu patērētāju apkrāpšanas gadījumus.
4. Visiem licencētajiem nebanku kredītdevējiem vajadzētu risināt problēmas ar parādos nokļuvušajiem kredītņēmējiem piedāvājot savu starpniecību saistību kārtošanā, nevis nelikties ne zinis, turpinot iekasēt kavējuma procentus vai pagarināšanas komisijas maksas.
5. Licencēto nebanku kredītdevēju reklāmās vajadzētu iekļaut aizdevumu kopējās izmaksas, lai patērētājs redz, kādu summu viņam aizdevuma atmaksāšanas termiņa beigās būs jāatdod, kas ļaus patērētājam izvērtēt vai viņš ir gatavs un spējīgs attiecīgo aizdevuma summu pēc tam atmaksāt.

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

1. *Aktīvu kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas normatīvie noteikumi.*[tiešsaiste] FKTK normatīvie noteikumi Nr.42 Pieejams :
<http://likumi.lv/doc.php?id=189844>
2. *Noteikumi par patērētāju kreditēšanu.*[tiešsaiste] Ministru kabineta noteikumi Nr.1219 Pieejams : <http://m.likumi.lv/doc.php?id=223797>
3. *Noteikumi par kārtību, kādā izsniedz, pārreģistrē, aptur un anulē speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai un maksā valsts nodevu par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu un pārreģistrāciju, kā arī prasībām kapitālsabiedrībai speciālās atļaujas (licences) saņemšanai.*[tiešsaiste]. LR Ministru kabineta noteikumi Nr.245 Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=228147>
4. Centrālā statistikas pārvalde mājaslapa: *Iedzīvotāju neto naudas ieņēmumi.*[tiešsaiste] Pieejams :
http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala_ikgad_ienemumi/II0010_euro.px/table/tableViewLayout1/?rxid=09acec63-ca9e-4a62-9068-4e04ea2661c1
5. Centrālā statistikas pārvaldes mājaslapa: *Iztikas minimuma patēriņa grozs vienam iedzīvotājam mēnesī.* [tiešsaiste] Pieejams :
http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala_ikgad_ienemumi/II0030_euro.px/table/tableViewLayout1/?rxid=09acec63-ca9e-4a62-9068-4e04ea2661c1
6. Latvijas līzinga devēju asociācija : *Latvijas līzingu statistika.* [tiešsaiste] Pieejams : <http://www.ilda.lv/lv/par-asociaciju/statistika.html>
7. Patērētāju tiesību aizsardzības centra mājaslapa: *Statistika par nebanku finanšu pakalpojumu sektoru.* [tiešsaiste] Pieejams:
<http://www.ptac.gov.lv/lv/content/publiskie-parskati-un-statistika>
8. Briede I., *Banku finanšu pakalpojumi*, Biznesa augstskola „Turība”, SIA, Rīga, 2004-116lpp
9. Dzintare Z., *Banku grāmatvedība*, Biznesa augstskola „Turība”, SIA , Rīga, 1999-152lpp
10. Korsaka T., *Banku darbību regulējošās prasības, to nozīme un klasifikācija* , Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 718 sējums -493lpp
11. Krogzeme H., *Finanses un nodokļi.*, Rīga: RTU Izdevniecība, 2010 – 568lpp

12. Kudinska M., *Kreditēšana*, Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2008 – 126 lpp
13. Kurtizova O., *Finanses un kredīts, ceturtais papildinātais izdevums*, Biznesa augstskola „Turība” SIA, Rīga 2004 – 152 lpp
14. Kurtizova O., *Finanses un kredīts, piektais papildinātais izdevums*, Biznesa augstskola „Turība” SIA, Rīga 2012 – 224 lpp
15. Ertuganova O., *Kreditēšanas attīstība un tās ietekme uz makroekonomisko situāciju valstī* [tiešsaiste]. LU Zinātniskie raksti 2007., 711. Sējums.: Ekonomikas un vadības zinātne. Pieejams: <http://www.lu.lv/materiali/apgads/raksti/711.pdf#page=7>
16. *SMS Kredīts Latvijā – īsa vēsture, tagadējās tendences*. [tiešsaiste] Portāls: zuz.lv, Pieejams: <http://www.zuz.lv/sms-kredits-latvija-isa-vesture-tagadejas-tendences>
17. *Nebanku kreditēšanas tirgus, nozares pārskats* [tiešsaiste] Portāls: nebankukrediti.lv. Pieejams: <http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/nozares-parskats/>
18. *LNKA mērķi un uzdevumi* [tiešsaiste] Portāls: nebankukrediti.lv, Pieejams: <http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/merki-un-uzdevumi/>
19. *Visbiežāk nebanku kredītus izmantoto sadzīvīskām vajadzībām*. [tiešsaiste] Portāls: financenet.lv, Pieejams: <http://financenet.tvnet.lv/viedokli/461115-visbiezak-nebanku-kreditus-izmantoto-sadziviskam-vajadzibam>
20. *5 iemesli kādēļ aizņemties ātros kredītus*. [tiešsaiste] Portāls: comparo.lv, Pieejams: <http://comparo.lv/aiznemties-atro-kreditu/>
21. *Kas ir ātrie kredīti?* [tiešsaiste] Portāls: compeuro.lv, Pieejams: <http://compeuro.lv/atric-krediti/>
22. *Kas ir sms kredīti?* [tiešsaiste] Portāls: compeuro.lv, Pieejams: <http://compeuro.lv/sms-kredits/>
23. *Auto kredīts*. [tiešsaiste] Portāls: compeuro.lv, Pieejams: <http://compeuro.lv/auto-kredits/>
24. *Patēriņa kredīts*. [tiešsaiste] Portāls: compeuro.lv, Pieejams: <http://compeuro.lv/paterina-kredits/>
25. *Hipotekārais kredīts*. [tiešsaiste] Portāls: compeuro.lv, Pieejams: <http://compeuro.lv/hipotekarais-kredits/>
26. *Līzings*. [tiešsaiste] Portāls: compeuro.lv, Pieejams: <http://compeuro.lv/lizings/>
27. *Kapitālsabiedrības, kuras saņēmušas speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai*. [tiešsaiste] Portāls: ptac.gov.lv, Pieejams:

<http://www.ptac.gov.lv/lv/table/kapitalsabiedribas-kuras-sanemu-licenci-pateretaju-krediteanas-pakalpojumu-sniegsanai>

28. *Gada procentu likme.* [tiešsaiste] Portāls: smscredit.lv Pieejams:

<https://www.smscredit.lv/faq/apr>

29. *Gada procentu likme.* [tiešsaiste] Portāls : ptac.gov.lv Pieejams:

<http://www.ptac.gov.lv/lv/content/gada-procentu-likme>

30. *Banka .* [tiešsaiste] Portāls : wikipedia.org , Pieejams :

<http://lv.wikipedia.org/wiki/Banka>

31. *Banku sistēmas, tās funkcijas, kredītu veidi.* . [tiešsaiste] Portāls : pikc.lv , Pieejams:

http://www.pikc.lv/lv/macibu_materiali/uznemejdarbibas_ekonomika/divpakapjubanku_sistema.pdf

32. *Non-banking financial company.* [tiešsaiste] Portāls : investopedia.com ,

Pieejams: <http://www.investopedia.com/terms/n/nbfc.asp>

33. *Nebanku vai banku aizdevums.* [tiešsaiste] Portāls : cred24.lv, Pieejams :

<https://cred24.lv/atvie-naudas-aizdevumi/>

34. *Patēriņa kredīts.* [tiešsaiste] Portāls : parkreditiem.lv , Pieejams :

<http://www.parkreditiem.lv/paterina-krediti/58/?more>

35. *Kreditēšanas struktūra un dinamika Latvijā un citās eiro zonas valstīs.*

[tiešsaiste] Portāls : <https://www.makroekonomika.lv/kreditesanas-struktura-un-dinamika-latvija-un-citas-eiro-zonas-valstis>

36. *Banku darbība Latvijā 2014. gadā: attīstība izaicinājumu pilnajā vidē.*

[tiešsaiste] Portāls: bankasoc.lv , Pieejams :

<http://www.bankasoc.lv/lv/aktualitates/jaunumi/jaunumi/banku-darbiba-latvijaa-2014-gadaa-attistiba-izaicinaajumu-pilnajaa-videe/>

37. *Patēriņa kreditēšana atsāk izaugsmi.* [tiešsaiste] Portāls: lsm.lv , Pieejams :

<http://www.lsm.lv/lv/raksts/ekonomika/zinas/paterina-kreditesana-atsak-izaugsmi.a120864/>

38. *Klientu maksātspējas izvērtēšana.* [tiešsaiste] Portāls: zuz.lv , Pieejams :

<http://www.zuz.lv/klientu-maksatspejas-izvertesana>

39. *Nebanku kredītdevēju asociācija rosina izsniegt beztermiņa licences.*

[tiešsaiste] Portāls: financenet.lv, Pieejams: http://financenet.tvnet.lv/zinas/541833-nebanku_kreditdeveju_asociacija_rosina_izsniegt_beztermina_licences

40. *Ko Latvijas Banka vēsta par ātrajiem kredītiem:* . [tiešsaiste] Portāls: zuz.lv ,

Pieejams : <http://www.zuz.lv/ko-latvijas-banka-vesta-par-atrajiem-kreditiem>

41. *Projekts LabieDarbi.lv – vairāk kā 1 000 000 eur iedvesmojošiem projektiem!*
[tiešsaiste] Portāls: smscredit.lv Pieejams : <https://www.smscredit.lv/charity>
42. *SMScredit.lv atbalsts sportam.* [tiešsaiste] Portāls: smscredit.lv, Pieejams:
<https://www.smscredit.lv/charity/atbalsts>
43. *Ātros kredītus neizsniegs naktīs, uzraudzību uzticēs FKTK, lemj Saeima.*
[tiešsaiste] Portāls: delfi.lv, Pieejams :
http://www.delfi.lv/bizness/bankas_un_finanses/atros-kreditus-neizsniegs-naktis-uzraudzibu-uztices-fktk-lemj-saeima.d?id=45905771
44. *LNKA Biedri.* [tiešsaiste] Portāls: nebankukrediti.lv , Pieejams :
<http://www.nebankukrediti.lv/par-mums/biedri/>
45. *Nebanku kredītdevēji vienojas par papildu pasākumiem klientu aizsardzībai.*
[tiešsaiste] Portāls: nebankukrediti.lv , Pieejams :
<http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/nebanku-kreditdeveji-vienojas-par-papildu-pasakumiem-klientu-aizsardzibai-2.html>
46. *Nebanku kredītdevēji 18 un 19 gadus veciem jauniešiem neizsniegs aizdevumus.* [tiešsaiste] Portāls: nebankukrediti.lv, Pieejams :
<http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/nebanku-kreditdeveji-18-un-19-gadus-veciem-jauniesiem-neizsniegs-aizdevumus.html>
47. *Līgumsods nebanku kredītēšanas nozarē nepārsniegs 100% no parāda.*
[tiešsaiste] Portāls: nebankukrediti.lv, Pieejams:
<http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/ligumsods-nebanku-kreditesanas-nozare-neparsniegs-100-no-parada.html>
48. *Turpmāk nebanku kredītētāji apmainīsies ar datiem un veiks pilnīgu klientu maksātspējas vērtēšanu.*: [tiešsaiste] Portāls nebankukrediti.lv, Pieejams:
<http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/turpmak-nebanku-kreditetaji-apmainisies-ar-datiem-un-veiks-pilnigu-klientu-maksatspejas-vertesanu.html>
49. *Ar asociācijas starpniecību grūtībās nonākušie kredītņēmēji varēs pakāpeniski atdot parādus.* [tiešsaiste] Portāls nebankukrediti.lv, Pieejams:
<http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/ar-asociacijas-starpniecibu-grutibas-nonakusie-kreditnemeji-vares-pakapeniski-atdot-paradus.html>
50. *Rosina izstrādāt atsevišķu likumu nebanku kredītēšanas nozares regulējumam.*
[tiešsaiste] Portāls nebankukrediti.lv, Pieejams:
<http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/rosina-izstradat-atsevisku-likumu-nebanku-kreditesanas-nozares-regulejumam.html>

51. *Nebanku kredītdevēji: ekonomikas ministrs grib izslēgt nozari no finanšu tirgus.* [tiešsaiste] Portāls nebankukrediti.lv, Pieejams: <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/nebanku-kreditdeveji:-ekonomikas-ministrs-grib-izslegt-nozari-no-finansu-tirgus.html>
52. *Nebanku kredītdevēji: Pavluta likumprojekts par pakalpojuma cenas noteikšanu ir antikonstitucionāls.* [tiešsaiste] Portāls: nebankukrediti.lv, Pieejams: <http://www.nebankukrediti.lv/jaunumi/asociacijas-jaunumi/nebanku-kreditdeveji:-pavluta-likumprojekts-par-pakalpojuma-cenas-noteiksanu-ir-antikonstitucionals.html>
53. *Jaunie nosacījumi „ātro kredītu” nozarei mazinās neapdomīgas aizņemšanās risku.* [tiešsaiste] Portāls: ptac.gov.lv , Pieejams : <http://www.ptac.gov.lv/lv/news/jaunie-nosacijumi-atro-kreditu-nozare-mazinas-neapdomigas-aiznemšanas-risku-papildinats>
54. *Kas notiek ātro kredītu nozarē!* [tiešsaiste] Portāls: lvportals.lv , Pieejams : <http://m.lvportals.lv/visi/likumi-prakse?id=270249>
55. *Prognozē ātro kredītu aizdevumu summu pieaugumu.* [tiešsaiste] , Porāls: ferratum.lv Pieejams: <https://www.ferratum.lv/lv/prognoze-atro-kreditu-aizdevumu-summu-pieaugumu>

Pielikumi

Labdien, esmu Latvijas Universitātes 4.kursa studente, kas bakalaura darba ietvaros veic pētījumu par licencēto nebanku kredītdevēju kredītiem Latvijā. Aptauja ir anonīma un visi dati tiks izmantoti apkopotā veidā . Jau iepriekš pateicos par sniegtajām atbildēm

Dzimums
Vecums
Izglītības līmenis

1. Vai esat kādreiz izmantojis nebanku kredītdevēju pakalpojumus ?

- Jā
 Nē

2. Kādus nebanku kredītdevēju pakalpojumus esat izmantojis ? (vairākas atbildes iespējamas)

- Distances kredītus(SMS kredīti, ātrie kredīti);
 Auto kredīts(automašīna kā ķīla);
 Patēriņa kredīts;
 Hīpotekārais kredīts;
 Līzinga pakalpojumus ;
 Kredīts pret kustamas lietas ķīlu, jeb lombarda pakalpojumi;
 Neesmu izmantojis.

3. Kādi kritēriji ir svarīgi aizņemoties pie nebanku kredītdevējiem?

	Nav svarīgi	Mazsvarīgi	Svarīgi	Ļoti svarīgi
Vienkāršāki aizdevuma noformēšanas nosacījumi	☐	☐	☐	☐
Aizdevumu saņemšanas ātrums	☐	☐	☐	☐
Kredītdevēja atpazīstamība	☐	☐	☐	☐
Gada procentu likme	☐	☐	☐	☐
Pirmais kredīts bez maksas/Bonusi	☐	☐	☐	☐

4. Vai kādreiz ir bijušas grūtības atgriezt nebanku kredītdevēju aizdevumu ?

- Jā
 Nē
 Neesmu izmantojis viņu pakalpojumus

5. Kāpēc izmantojat nebanku kredītdevēju pakalpojumus ? (vairākas atbildes iespējamas)

- Steidzamas naudas nepieciešamībai(rēķiniem, pārtikai, izklaidei);
- Bankas atteikuma dēļ ;
- Iespēja iegādāties lielākus pirkumus uz nomaksu(līzinga gadījumos);
- Vieglāka un ātrāka aizdevuma noformēšana, saņemšana;
- Neizmantoju viņu pakalpojumus;
- Cits

6. Vai Jūsprāt nebanku kredītdevēji pietiekami izvērtē savu klientu maksātspēju ?

- Jā
- Nē
- Nezinu

7. Vai Jūs bijāt apmierināts ar nebanku kredītdevēju sniegtajiem pakalpojumiem ?

- 1   2   3   4   5
- Slikti   Labi

Paldies par sniegtajām atbildēm !

Bakalaura darbs „**Licencētie nebanku kredīti Latvijā**” izstrādāts LU Ekonomikas un vadības fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: **Anita Maščinska** _____

(paraksts, datums)

Rekomendēju/ nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Dr.ekon., as. profesors **Vilnis Ādamsons** _____

(paraksts, datums)

Recenzents: M. Ekon., lektore **Līga Leitāne**

Darbs iesniegts Finanšu katedrā

_____
(darba pieņēmēja paraksts, datums)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

_____. prot. Nr. _____

Komisijas sekretāre: _____

(paraksts, datums)